Годишен анализ
на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Велико Търново за 2023 г.

юли 2024 г.

1. Здравно-демографска характеристика на областта

1.1. Численост на населението

Общият брой на населението в област Велико Търново по последни официални данни на НСИ към 31.12.2023 г. е **202 232** души и представлява **3.14%** от общото население на страната. Спрямо 2022 г. населението е намаляло с **0.1 %** (или с **1 801** души).

Област Велико Търново включва 10 общини с 336 населени места, като голяма част от тях (148 населени места) са разположени разпокъсано в планинския район в общините Велико Търново, Елена и Златарица при сравнително малко на брой население.

В края на **2023** г. в градовете от областта живеят **141 139** души или **70%** от населението. За страната този процент е **74%**. Разпределението на населението между градовете и селата в края на годината е резултат от неговото естествено и механично движение.

В общия брой на населението в областта жените са по-голямата част – **105 732 (около 52%).**

Табл. 1. Население на област Велико Търново към 31.12.

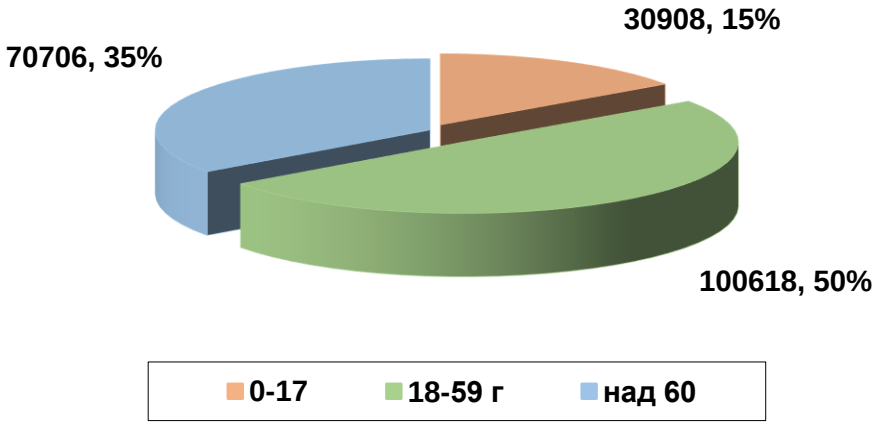
Година	Население в областта - общо	мъже	Отн. дял в %	жени	Отн. дял в %	В градо-вете	Отн. дял в %	В селата	Отн. дял в %
2007	278764	133754	48.0	145010	52.0	186563	66.7	92201	33.3
2008	277520	133042	47.9	144478	52.1	187539	67.6	89981	32.4
2009	275395	131877	47.9	143518	52.1	187215	68.0	88180	32.0
2010	271400	130080	47.9	141320	52.1	185019	68.2	86381	31.8
2011	256279	123763	48.3	132516	51.7	177892	69.4	78387	30.6
2012	253580	122463	48.3	131117	51.7	176669	69.7	76911	30.1
2013	251126	121315	48.3	129811	51.7	175473	69.9	75653	30.1
2014	247782	119752	48.3	128030	51.7	173327	70.0	74455	30.0
2015	245006	118456	48.3	126550	51.7	171215	70.0	73791	30.0
2016	242259	117156	48.4	125103	51.6	169869	70.1	72390	29.9
2017	239132	115655	48.4	123477	51.6	168428	70.4	70704	29.6
2018	235708	113916	48.3	121792	51.7	166535	70.6	69173	29.4
2019	232568	112401	48.3	120167	51.7	164538	70.7	68030	29.3
2020	229718	110803	48.2	118915	51.8	160186	69.7	69532	30.3
2021	225674	108747	48.2	116927	51.8	157858	70.0	67816	30.0
2022	204033	97528	47.8	106505	52.2	142502	69.8	61531	30.2
2023	**202232**	**96500**	**47.7**	**105732**	**52.3**	**141139**	**69.8**	**61093**	**30.2**

Табл. 2. Население на област Велико Търново към 31.12.2023 г. по възраст (брой)

Възраст (в навършени години)	Общо	Мъже	Жени	В градовете	В селата
Общо	**202232**	**96500**	**105732**	**141139**	**61093**
0-4	7821	4021	3800	5697	2124
5-9	8779	4480	4299	6415	2364
10-14	8905	4536	4369	6416	2489
15-19	9050	4626	4424	6544	2506
20-24	9078	4496	4582	6869	2209
25-29	7425	3728	3697	5461	1964
30-34	10150	5319	4831	7619	2531
35-39	12104	6340	5764	9117	2987
40-44	13065	6745	6320	9752	3313
45-49	15561	8028	7533	11405	4156
50-54	15198	7746	7452	10799	4399
55-59	14390	7108	7282	9865	4525
60-64	15239	7245	7994	10391	4848
65-69	16087	7136	8951	10662	5425
70+	39380	14946	24434	24127	15253

Табл. 3. Възрастова структура на населението в Област Велико Търново към 31.12.

Години	Възрастови групи						
	Общо	0÷17	% от общия брой	18÷59	% от общия брой	60+	% от общия брой
общо							
2011	256 279	36622	14.3	147186	57.4	72471	28.3
2012	253503	36607	14.4	144370	57.0	72526	28.6
2013	251126	36736	14.6	141441	56.3	72949	29.0
2014	247782	36629	14.8	138092	55.7	73061	29.5
2015	245006	36685	15.0	135115	55.2	73206	29.9
2016	242259	36755	15.2	132177	54.6	73327	30.3
2017	239132	36420	15.2	129771	54.3	72941	30.5
2018	235708	36015	15.3	127028	53.9	72665	30.8
2019	232568	35622	15.3	124749	53.6	72197	31.0
2020	229718	35218	15.3	123015	53.6	71485	31.1
2021	225674	34970	15.5	120882	53.6	69822	30.9
2022	204033	30983	15.2	102158	50.1	70892	34.7
2023	**202232**	**30908**	**15.3**	**100618**	**49.8**	**70706**	**35.0**
в градовете							
2011	177892	25173	14.1	111509	62.7	41210	23.2
2012	176665	25285	14.3	109353	61.9	42027	23.8
2013	175473	25555	14.6	107069	61.0	42849	24.4
2014	173327	25628	14.8	104267	60.1	43432	25.1
2015	171215	25897	15.1	101418	59.2	43900	25.6
2016	169869	26136	15.4	99189	58.4	44544	26.2
2017	168428	26099	15.5	97437	57.8	44892	26.7
2018	166535	25969	15.6	95270	57.2	45296	27.2
2019	164538	25774	15.7	93251	56.7	45513	27.7
2020	160186	25469	15.9	90135	56.3	44582	27.8
2021	157858	25362	16.1	88521	56.1	43975	27.9
2022	142502	22477	15.8	74992	52.6	45033	31.6
2023	**141139**	**22469**	**15.9**	**73490**	**52.1**	**45180**	**32.0**
в селата							
2011	78387	11449	14.6	35677	45.5	31261	39.9
2012	76838	11322	14.7	35017	45.6	30499	37.9
2013	75653	11181	14.7	34372	45.4	30100	39.8
2014	74455	11001	14.8	33825	45.4	29629	39.8
2015	73791	10788	14.6	33697	45.7	29306	39.7
2016	72390	10619	14.7	32988	45.6	28783	39.7
2017	70704	10321	14.6	32334	45.7	28049	39.7
2018	69173	10046	14.5	31758	45.9	27369	39.6
2019	68030	9848	14.5	31498	46.3	26684	39.2
2020	69532	9749	14.0	32880	47.3	26903	38.7
2021	67816	9608	14.2	32361	47.7	25847	38.1
2022	61531	8506	13.8	27166	44.2	25859	42.0
2023	**61093**	**8439**	**13.8**	**27128**	**44.4**	**25526**	**41.8**

Фиг. 1. Възрастова структура на населението в област Велико Търново през 2023 г.

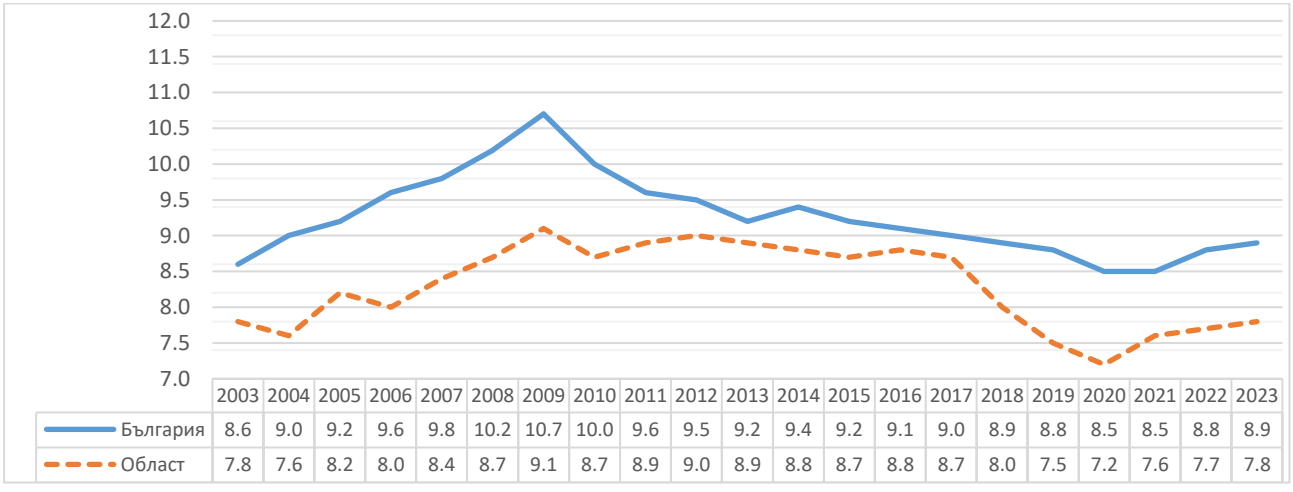
Възрастовата структура на населението се характеризира с трайна тенденция на застаряване на населението. През 2023 г. процентът на населението в областта над 60 години е 35%, за 2018 г. процентът е 31% и 26% за 2009 г. Съгласно данните от последното преброяване (на всеки 10 години), тенденцията на застаряване на населението е по-силно изразена в селата (42 %), което не е забелязвано през последните години.

И през 2023 година в област Велико Търново се запазва, макар и с леко намаляващо темпо, негативната тенденция от последните години за намаляване на броя на населението, както и неблагоприятните демографски процеси.

1.1. Раждаемост

Коефициентът на раждаемост в областта през 2023 г. е 7.8 на 1000 д.н. (при 1587 живородени), а за Р България е 8.9 на 1000 д.н. Момчетата са 817, а момичетата 770. Сравнено с данните за живородените през 2022 г., които са били 1574, се наблюдава малък ръст от 13 живородени.

След увеличението през 2009 г. и във Великотърновска област, както и в страната коефициентът на общата раждаемост до 2016 г. запазва сравнително трайни стойности, след което в периода 2017 г. – 2020 г. трайно намалява. През последните три години се наблюдава лек ръст на коефициента (виж фиг. 2).

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	8.6	9.0	9.2	9.6	9.8	10.2	10.7	10.0	9.6	9.5	9.2	9.4	9.2	9.1	9.0	8.9	8.8	8.5	8.5	8.8	8.9
Област	7.8	7.6	8.2	8.0	8.4	8.7	9.1	8.7	8.9	9.0	8.9	8.8	8.7	8.8	8.7	8.0	7.5	7.2	7.6	7.7	7.8

Фиг. 2 Раждаемост в област Велико Търново и страната (на 1000 д.н.)

Табл. 4. Раждания и аборти в област Велико Търново

година	Брой		На 1000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания	Аборти	Раждания	Аборти
2007	2366	875	35.1	13.0
2008	2445	858	36.4	12.8
2009	2531	743	38.1	11.2
2010	2406	922	37.6	14.2
2011	2298	1013	39.9	17.6
2012	2317	859	39.9	14.8
2013	2242	897	40.6	16.2
2014	2207	842	40.9	15.6
2015	2143	762	40.5	14.4
2016	2141	768	41.3	14.8
2017	2106	791	41.4	15.6
2018	1909	722	38.4	14.5
2019	1752	632	36.2	13.0
2020	1669	627	35.0	13.1
2021	1739	540	37.1	11.5
2022	1588	555	42.0	14.6
2023	**1598**	**467**	**43.0**	**12.5**

Броят на абортите през 2023 г. е 467. През последните години се наблюдава тенденция на намаляване на броя на регистрираните аборти в областта. Абортите по желание са 416.

Най-висока е раждаемостта в общините Стражица и Сухиндол (съответно по 12.1 ‰), следвани от община Златарица (9.3‰), а най-ниска е в община Лясковец – 5.4 ‰.

През 2023 г. са регистрирани 11 мъртвораждания, през 2022 г. – 14, а през 2021 г. – 11.

Изводи:

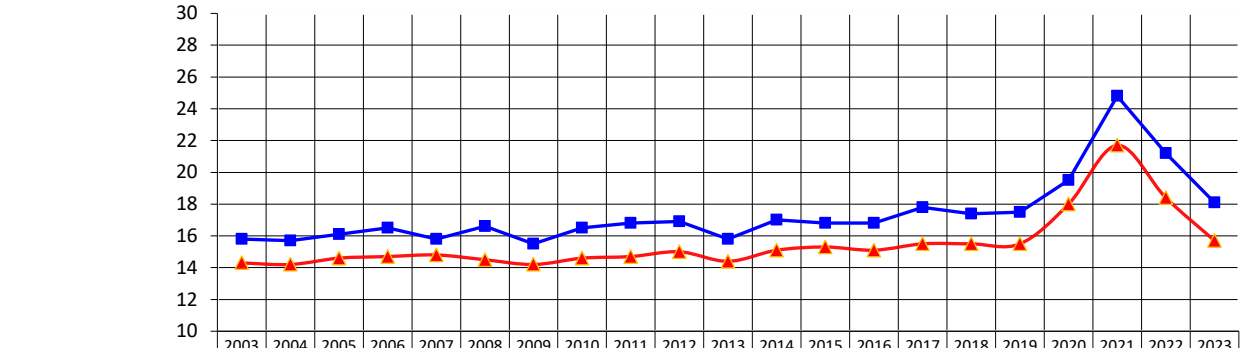
Съществено влияние за поддържането на ниски нива на раждаемост оказват възрастовата структура в областта, недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, ниския жизнен стандарт, високото ниво на безработица сред младите възрастови групи, намаляване на фертилния контингент, поради вътрешната и външна миграция в трудоспособна и детеродна възраст при жените, психологическата нагласа за малко деца в семейството и други социални предпоставки.

1.2. Обща смъртност

В общата смъртност на населението в областта през **2023 г.** се наблюдава **връщане към равнищата преди 2021 г., когато броя** на починалите спрямо предходни години бележи силно увеличение. Броят на умрелите през 2023 г. е **3681, при 4352 през 2022 г.**, а коефициентът на обща смъртност е **18.1 ‰** при стойност за страната **15.7 ‰.** За сравнение – през **2019 г.** (годината преди COVID) общата смъртност в Р България е била **15.5 ‰,** а в област Велико Търново – **17.5 ‰.** Тенденцията е за връщане към нивата на смъртност от преди 2020-2021-2022 г.г., като все още остава тревожна. Общата смъртност в област Велико Търново остава по-висока от средната за страната с малко под **3 пункта**.

Смъртността продължава да бъде по-висока при мъжете (19.8 ‰), отколкото при жените (16.6 ‰) и по-висока в селата (25.5 ‰) от тази в градовете (14.9 ‰).

Продължаващото демографско застаряване и през **2023 г.** (хората над 60 години в областта са **70706** или **35%** от населението в областта), дължащо се на някои основни фактори по отношение на икономическата, социалната и здравна политика в областта, неблагоприятното географско разположение (разпокъсаността и отдалечеността) на населените места е свързано с по-високи стойности на показателя обща смъртност.

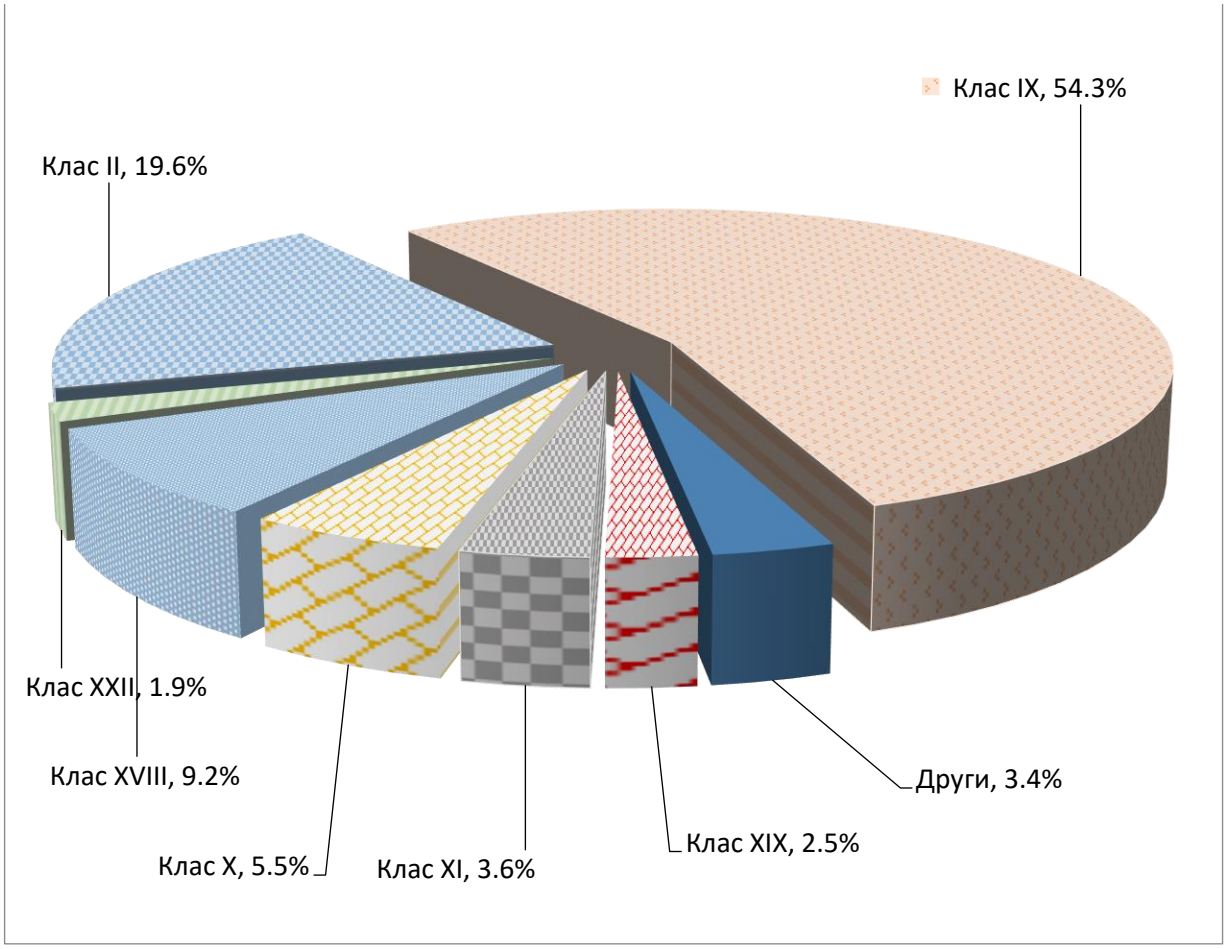
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	14.3	14.2	14.6	14.7	14.8	14.5	14.2	14.6	14.7	15	14.4	15.1	15.3	15.1	15.5	15.5	15.5	18	21.7	18.4	15.7
Област В. Търново	15.8	15.7	16.1	16.5	15.8	16.6	15.5	16.5	16.8	16.9	15.8	17	16.8	16.8	17.8	17.4	17.5	19.5	24.8	21.2	18.1

Фиг. 3 Обща смъртност в област Велико Търново и страната (на 1000 д.н.)

Без съществени промени е и смъртността по причини. Основна причина за умиранията остават болестите на органите на кръвообращението – **1 997** случая (за 2022 г. – 2 384 случая, 2021 г. – 2 884 случая, 2020 г. – 2 625 случая) – Табл. 5, чийто интензитет достига 983.1 на 100 000 д.н., а относителният им дял в структурата на смъртността е 54.25%. През 2023 г. на второ място като причина за смърт отново са умиранията от новообразувания – 722 случая с коефициент 355.4 и относителен дял – 19.6 % (за 2022 г. - 659 случая с коефициент 321.1 и относителен дял – 15.1 %), а на трето място „Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде“- с 337 случая, интензитет 165.9 на 100 000 д.н. и относителен дял 9.2%. Структурата на причините за смъртността в област Велико Търново е съпоставима с тази за страната (по данни на НСИ за 2023 г.). Основна причина за умиранията и в България остава клас IX – „Болести на органите на кръвообращението“ с коефициент 957.1 на 100 000 д.н., следван от Клас II „Новообразувания” с коефициент 258.8 на 100 000 д.н. и „Болести на дихателната система“ със 76.3 на 100 000 д.н.

Табл. 5. Обща смъртност по причини в област Велико Търново

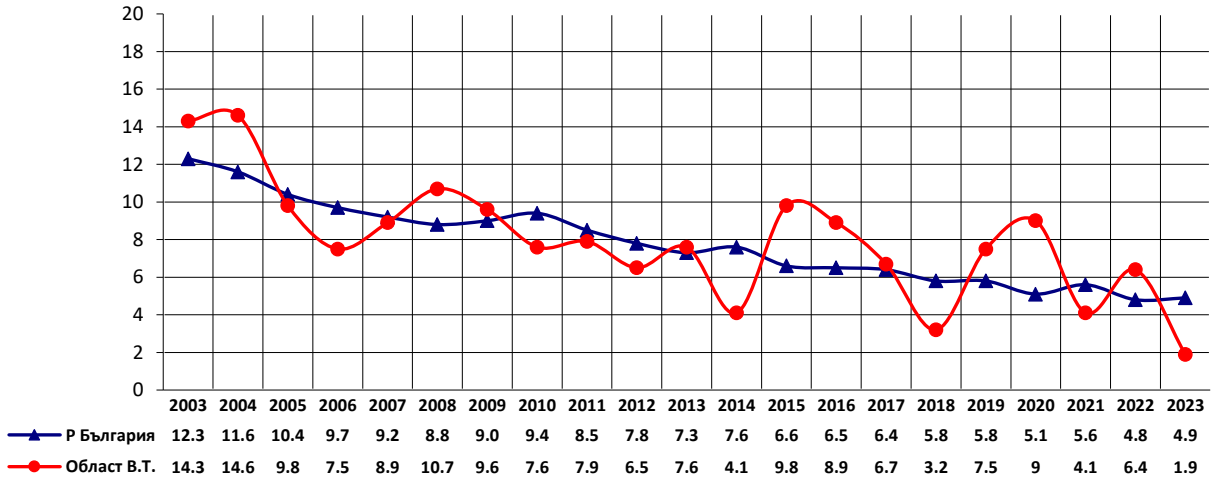
№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2023 г. - област			2022 г. - област		
		брой	на 1000 д. население (‰)	Отн. дял (%)	брой	на 1000 д. население (‰)	Отн. дял (%)
	ОБЩО I – XIX, XXII клас	**3681**	**18.1**	100.00	**4352**	**21.2**	**100**
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	16	**0.1**	0.43	22	0.1	0.51
II	**Новообразувания**	**722**	**3.6**	**19.61**	**659**	**3.2**	**15.14**
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	5	**0.0**	0.14	8	0.0	0.18
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	18	**0.1**	0.49	8	0.0	0.18
V	Психични и поведенчески разстройства	2	**0.0**	0.05		0.0	-
VI	Болести на нервната система	43	**0.2**	1.17	39	0.2	0.9
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	**1997**	**9.8**	**54.25**	**2384**	**11.6**	**54.78**
X	Болести на дихателната система	**204**	**1.0**	5.54	**243**	**1.2**	**5.58**
XI	Болести на храносмилателната система	**132**	**0.6**	3.59	**158**	**0.8**	**3.63**
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1	**0.0**	0.03	5	0.0	0.11
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1	**0.0**	0.03	3	0.0	0.07
XIV	Болести на пикочо-половата система	66	**0.3**	1.79	83	0.4	1.91
XV	Бременност, раждане и послеродов период		**0.0**	0.00	1	0.0	0.02
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1	**0.0**	0.03	3	0.0	0.07
XVII	Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	3	**0.0**	0.08	4	0.0	0.09
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	337	**1.7**	9.16	265	1.3	6.09
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	93	**0.5**	2.53	112	0.6	2.57
XXII	**Кодове за специални цели**	**40**	**0.2**	1.09	**355**	**1.7**	**8.16**

Фиг. 4. Структура на общата смъртност по причини в област Велико Търново през 2023 г.

1.3. Детска смъртност

През 2023 г. починалите деца до 1 г.в. са **3** (2 момчета и 1 момиче), а през 2022 г. са били 10 деца. Детската смъртност за областта е **1.9** на 1 000 живородени (‰) и е рекордно ниска за последните десетилетия. За страната през 2023 г. коефициентът на детска смъртност е **4.9 ‰.**

Фиг. 5. Детска смъртност в област Велико Търново и страната (на 1 000 живородени деца)

Табл. 6. Детска смъртност (умрели деца до 1 г. възраст) в област Велико Търново

година	общо		В градовете		В селата	
	брой	На 1000 живородени	брой	На 1000 живородени	брой	На 1000 живородени
2007 г.	21	8.9	12	7.1	9	13.6
2008 г.	26	10.7	18	10.0	8	12.7
2009 г.	24	9.6	15	8.0	9	14.7
2010 г.	18	7.6	13	7.5	5	7.8
2011 г.	18	7.9	12	7.2	6	10.5
2012 г.	15	6.5	9	5.3	6	9.5
2013 г.	17	7.6	10	9.3	7	7.9
2014 г.	9	4.1	4	2.5	5	8.8
2015 г.	21	9.8	12	7.7	9	15.6
2016 г.	19	8.9	15	9.2	4	7.6
2017 г.	14	6.7	9	5.9	5	9.1
2018 г.	6	3.2	4	2.9	2	4.0
2019 г.	13	7.5	5	3.9	8	17.4
2020 г.	15	9.0	7	5.8	8	17.2
2021 г.	7	4.1	4	3.3	3	5.6
2022 г.	10	6.4	6	5.5	4	8.4
2023 г.	**3**	**1.9**	**3**	**2.7**	**0**	**0**

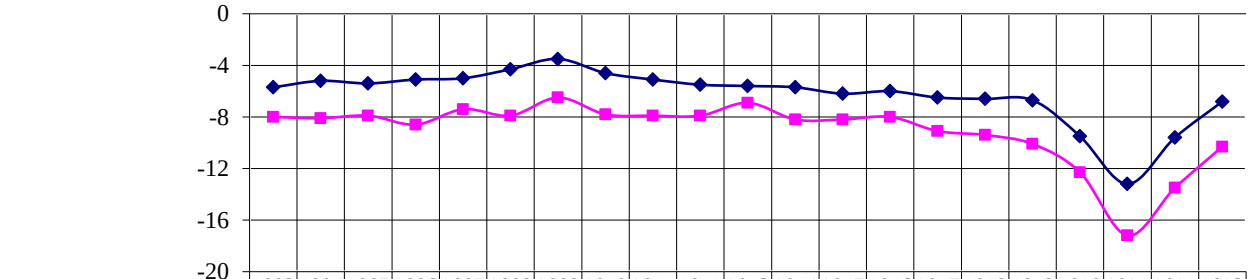
Табл. 7. Детска смъртност по причини

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2023 г.			2022 г.		
		брой	на 1000 живор.	дял (%)	брой	на 1000 живор.	дял (%)
	ОБЩО I – XXII клас	**3**	**1.89**	**100**	**10**	**6.35**	**100**
IX	Болести на органите на кръвообращението				2	1.27	20
XVI	Някои състояния, възникващи през перинат. период	**1**	**0.63**	**33**	**3**	**1.91**	**30**
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1	**0.63**	**33**	3	1.91	30
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1	**0.63**	**33**	2	1.27	20
XXII	Кодове за специални цели						

Детската смъртност отразява в значителна степен социално-икономическото и здравно състояние в региона и е един от най-информативните показатели за оценка на общественото здраве, въпреки сравнително малкият обем на наблюдаваното население в тази възраст. Нивото на детската смъртност в областта (фиг. 5) е около средното за страната.

1.1. Естествен прираст

И за 2023 г. показателят е очаквано отрицателен (-10.3‰) и повтаря стойността от предковидните години. От фиг. 6 е видно, че показателят е по-неблагоприятен от средния за страната (-6.8 ‰), което е трайна тенденция за областта (по-голям с около 4 пункта). С най-неблагоприятни стойности на показателя в област Велико Търново са общините Лясковец и Полски Тръмбеш (-17.6 ‰). Община Велико Търново (-5.1‰) е с по-нисък от средния за страната естествен прираст (-6.8 ‰).

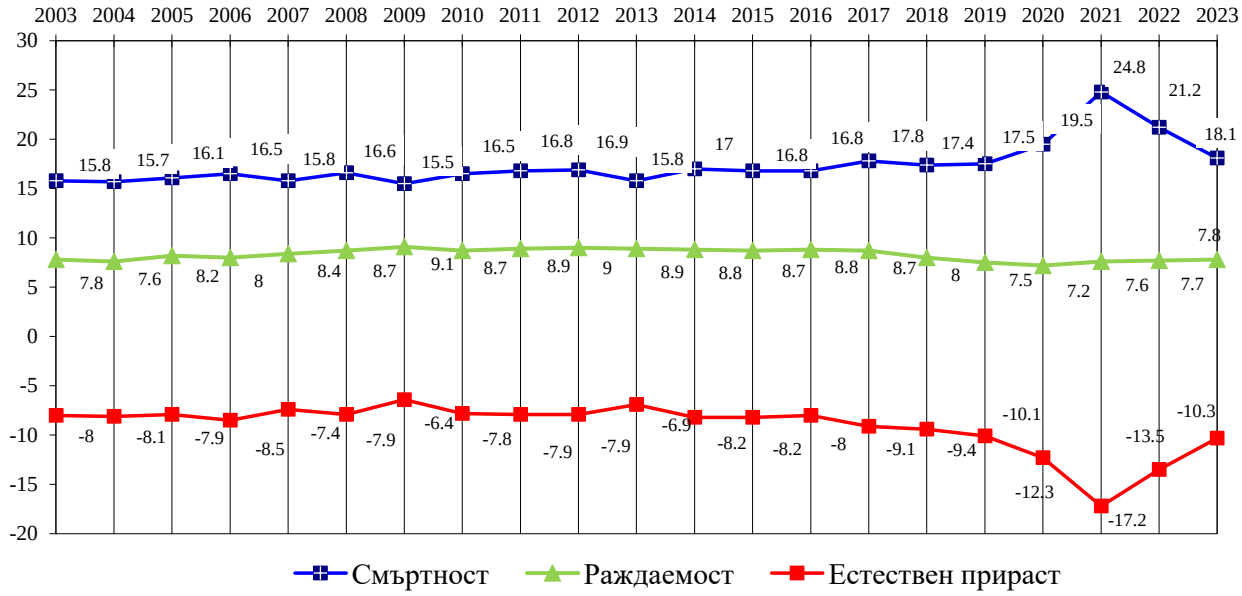
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	-5.7	-5.2	-5.4	-5.1	-5	-4.3	-3.5	-4.6	-5.1	-5.5	-5.6	-5.7	-6.2	-6	-6.5	-6.6	-6.7	-9.5	-13.2	-9.6	-6.8
Област В. Търново	-8	-8.1	-7.9	-8.6	-7.4	-7.9	-6.5	-7.8	-7.9	-7.9	-6.9	-8.2	-8.2	-8	-9.1	-9.4	-10.1	-12.3	-17.2	-13.5	-10.3

Фиг. 6. Естествен прираст в област Велико Търново и Р България

Табл. 8. Естествен прираст по общини в област Велико Търново

община	2023 г.		2022 г.		2021 г.		2020 г.	
	брой	‰	брой	‰	брой	‰	брой	‰
Област	-2094	-10.31	-2778	-13.5	-3908	-17.2	-2837	-12.3
Велико Търново	-395	-5.14	-619	-8.1	-952	-11.2	-598	-7.0
Горна Оряховица	-408	-10.97	-521	-13.8	-757	-18.8	-544	-13.3
Елена	-90	-11.98	-109	-14.3	-131	-15.8	-113	-13.5
Златарица	-45	-13.40	-53	-15.9	-75	-21.0	-63	-17.4
Лясковец	-194	-17.62	-238	-21.2	-277	-23.8	-248	-21.0
Павликени	-241	-13.29	-369	-20.1	-481	-23.8	-325	-15.8
Полски Тръмбеш	-190	-17.56	-200	-18.2	-309	-25.3	-246	-20.0
Свищов	-394	-14.88	-507	-18.7	-658	-20.1	-515	-15.2
Стражица	-108	-10.96	-127	-12.7	-206	-18.1	-128	-11.1
Сухиндол	-29	-14.73	-35	-17.7	-62	-28.9	-57	-26.1

Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в област ВеликоТърново за периода 2003 ÷ 2023 година

Изводи: Факторите, влияещи върху здравето, а оттам и върху смъртността се обуславят от различни причини, по-важните от които са: нездравословен начин на живот, неблагоприятна околна среда, лоши битови и производствени условия, лоша хигиена при някои групи от населението, миграция към по-големите населени места с по-висока трудова заетост и други. Поради изброените причини се наблюдава трайно запазване на показателите за смъртността от социално-значими заболявания, като инфаркти, инсулти, злокачествени новообразувания и не на последно място травми и отравяния. След повишението на общата смъртност до 24.8‰ през 2021 г. във връзка с пандемията, през 2023 г. за областта общата смъртност е 18.1‰. По-високите стойности на общата смъртност за областта: 2022 г. - 21.2‰, 2021 г. – 24.8‰, 2020 г. – 19.5‰, 2019 г. – 17.5‰ (при 15,7‰ за РБългария през 2023 г., 18,4‰ – 2022 г., 21,7‰ – 2021 г., 18‰ – 2020 г., 15,5 – 2019 г.) са важен индикатор за неблагоприятните нива на общественото здраве и отразяват преди всичко влиянието на възрастовата структура на населението. Те са във взаимна връзка със социално-икономическото развитие на областта, с ефективността на профилактиката, лечението и рехабилитацията, обезпечеността с извънболнична и болнична медицинска помощ, начина на живот и отношението на индивида към собственото му здраве и здравето на другите членове на обществото.

Естественият прираст продължава да е отрицателен и по-неблагоприятен от този за страната.

За подобряване здравето на населението е необходимо продължаване на дейностите по национални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.), както и с ефективността от икономическата и социална политика, респ. факторите на жизнената среда.

1.4. Заболеваемост и болестност

През 2023 г. в лечебните заведения за извънболнична помощ в областта са ***регистрирани общо 1 012 017 заболявания*** (при 766 567 – за 2022 г., 631 828 – за 2021 г., 561 525 – за 2020 г.), а ***болестността*** е ***4 982,1*** *на 1000 д.н.* (при ***3 735,5 – за 2022 г.,*** 2 774,9 – за 2021 г., 2 429,3 – за 2020 г.).

Новооткритите заболявания за 2023 г. са ***267 908*** (при ***250 329 – за 2022 г.,*** 234 563 – за 2021 г., 201 555 – за 2020 г.) или заболеваемост **1318,9** ***на 1000 д.н.*** (при ***1219,8 – за 2022 г.,*** 1030,2 – за 2021 г., 872,3 – за 2020 г.).

Запазва се тенденцията на увеличаване на регистрираната заболеваемост през последните две години.

При децата до 17 години за 2023 г. са ***регистрирани*** общо ***241 550 заболявания*** (при 179 466 – за 2022 г., 134 090 – за 2021 г., 111 412 – за 2020 г.), т.е. ***болестността при децата през 2023 г. е 7805.7 на 1000 души детско население*** (5784.7 – през 2022 г., 3820.9 – през 2021 г., 3145.5 – през 2020 г.)

Новооткритите заболявания при децата **за 2023 г. са 79 845**, при 70 482 – през 2022 г., 67 687 – през 2021 г., 52 354 – през 2020 г. Заболеваемостта на 1000 деца през **2023 г. е 2580.2** (при 2271.9 – през 2022 г., 1928.7 – през 2021 г., 1478.1 – през 2020 г.).

Водещи в ***структурата на болестността по класове болести*** за периода 2019 – 2023 г. са ***болестите на органите на кръвообращението*** (27.1% през 2023 г., 23.8% през 2022 г., 20.9% през 2021 г., 24% през 2020 г., 22.9% през 2019 г.). На второ място са ***болестите на дихателната система*** (17.5% през 2023 г., 17.4% през 2022 г., 16.8% през 2021 г., 16% през 2020 г., 16.5% през 2019 г.).

По-различна е ***структурата на заболеваемостта:*** на първо място с 21.9% са болестите на дихателната система, на второ място – Някои инфекциозни и паразитни болести с 11.2% и на трето място – Болести на органите на кръвообращението – 10%.

При децата до 17 години водещи са ***болести на дихателната система*** (44.3% за 2023 г., 51.6% за 2022 г., 37.4% за 2021 г., 44.3% за 2020 г., 45.8% за 2019 г.).

Табл. 9. Болестност и заболеваемост сред населението в област Велико Търново през 2023 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Ново-открити заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	1012017	4982.1		267908	1318.9	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	81781	402.6	8.1	30090	148.1	11.23
II	Новообразувания	16264	80.1	1.6	4378	21.6	1.63
III	Болести на кръвта, кръвотв.органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	3298	16.2	0.3	811	4.0	0.30
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	69463	342.0	6.9	8464	41.7	3.16
V	Психични и поведенчески разстройства	23806	117.2	2.4	3517	17.3	1.31
VI	Болести на нервната система	31738	156.2	3.1	8067	39.7	3.01
VII	Болести на окото и придатъците му	58043	285.7	5.7	22143	109.0	8.27
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	21205	104.4	2.1	9064	44.6	3.38
IX	Болести на органите на кръвообращението	274642	1352.0	27.1	26742	131.6	9.98
X	Болести на дихателната система	177259	872.6	17.5	58560	288.3	21.86
XI	Болести на храносмилателната система	29820	146.8	2.9	9166	45.1	3.42
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	28986	142.7	2.9	12151	59.8	4.54
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	66596	327.8	6.6	23286	114.6	8.69
XIV	Болести на пикочо-половата система	54081	266.2	5.3	18869	92.9	7.04
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1889	9.3	0.2	345	1.7	0.13
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	220	1.1	0.0	123	0.6	0.05
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1864	9.2	0.2	683	3.4	0.25
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лаборатор-ни изследвания, некласифицирани другаде	31350	154.3	3.1	12825	63.1	4.79
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	35592	175.2	3.5	16614	81.8	6.20
XXII.	**Кодове за специални цели U00–U85**	4120	20.3	0.4	2010	9.9	0.75

Табл. 10. Болестност и заболеваемост сред населението в област Велико Търново през 2022 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Ново-открити заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	**766567**	**3735.5**		**250329**	***1219.8***	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	51689	251.9	6.7	24047	117.2	9.61
II	Новообразувания	11952	58.2	1.6	4092	19.9	1.63
III	Болести на кръвта, кръвотв.органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2875	14.0	0.4	796	3.9	0.32
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	45743	222.9	6.0	6413	31.3	2.56
V	Психични и поведенчески разстройства	14037	68.4	1.8	2614	12.7	1.04
VI	Болести на нервната система	25876	126.1	3.4	8620	42.0	3.44
VII	Болести на окото и придатъците му	45981	224.1	6.0	18805	91.6	7.51
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	16234	79.1	2.1	7671	37.4	3.06
IX	Болести на органите на кръвообращението	182471	889.2	23.8	19587	95.4	7.82
X	Болести на дихателната система	133726	651.6	17.4	50820	247.6	20.30
XI	Болести на храносмилателната система	26395	128.6	3.4	8903	43.4	3.56
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	22130	107.8	2.9	10900	53.1	4.35
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	56432	275.0	7.4	23530	114.7	9.40
XIV	Болести на пикочо-половата система	42346	206.4	5.5	16997	82.8	6.79
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2551	12.4	0.3	804	3.9	0.32
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	249	1.2	0.0	124	0.6	0.05
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1587	7.7	0.2	602	2.9	0.24
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лаборатор-ни изследвания, некласифицирани другаде	26038	126.9	3.4	11165	54.4	4.46
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	28754	140.1	3.8	15182	74.0	6.06
XXII.	**Кодове за специални цели U00–U85**	29501	143.8	3.8	18657	90.9	7.45

Табл. 11. Болестност и заболеваемост сред населението в област Велико Търново през 2021 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Ново-открити заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	**631828**	***2774.9***		**234563**	***1030.2***	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	32122	141.1	5.08	15860	69.7	6.76
II	Новообразувания	9744	42.8	1.54	3467	15.2	1.48
III	Болести на кръвта, кръвотв.органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2308	10.1	0.37	708	3.1	0.30
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	33974	149.2	5.38	6111	26.8	2.61
V	Психични и поведенчески разстройства	14645	64.3	2.32	2557	11.2	1.09
VI	Болести на нервната система	21857	96.0	3.46	7111	31.2	3.03
VII	Болести на окото и придатъците му	40317	177.1	6.38	15922	69.9	6.79
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	13866	60.9	2.19	6582	28.9	2.81
IX	Болести на органите на кръвообращението	132109	580.2	20.91	21061	92.5	8.98
X	Болести на дихателната система	105839	464.8	16.75	40868	179.5	17.42
XI	Болести на храносмилателната система	22207	97.5	3.51	7644	33.6	3.26
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	21188	93.1	3.35	10039	44.1	4.28
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	45132	198.2	7.14	20024	87.9	8.54
XIV	Болести на пикочо-половата система	38144	167.5	6.04	16702	73.4	7.12
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2737	12.0	0.43	693	3.0	0.30
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	159	0.7	0.03	89	0.4	0.04
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1713	7.5	0.27	688	3.0	0.29
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	22527	98.9	3.57	10665	46.8	4.55
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	25602	112.4	4.05	13658	60.0	5.82
XXII.	**Кодове за специални цели U00–U85**	45638	200.4	7.22	34114	149.8	14.54

Хоспитализирана заболеваемост

Табл. 12. Хоспитализирана заболеваемост в област Велико Търново за 2023 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	в многопрофилни болници			общо в ЛЗБП в областта		
		Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял	Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	**26998**	**1329.1**		**35115**	**1728.7**	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	660	32.5	2.44	722	35.5	2.06
II	Новообразувания	730	35.9	2.70	1073	52.8	3.06
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	189	9.3	0.70	190	9.4	0.54
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	718	35.3	2.66	718	35.3	2.04
V	Психични и поведенчески разстройства	0	0.0	0.00	1513	74.5	4.31
VI	Болести на нервната система	778	38.3	2.88	778	38.3	2.22
VII	Болести на окото и придатъците му	631	31.1	2.34	631	31.1	1.80
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	523	25.7	1.94	523	25.7	1.49
IX	Болести на органите на кръвообращението	5155	253.8	19.09	7999	393.8	22.78
X	Болести на дихателната система	5112	251.7	18.93	6550	322.4	18.65
XI	Болести на храносмилателната система	3243	159.6	12.01	3439	169.3	9.79
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1441	70.9	5.34	2578	126.9	7.34
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1089	53.6	4.03	1089	53.6	3.10
XIV	Болести на пикочо-половата система	1342	66.1	4.97	1581	77.8	4.50
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1784	87.8	6.61	1785	87.9	5.08
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	559	27.5	2.07	559	27.5	1.59
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	10	0.5	0.04	10	0.5	0.03
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	646	31.8	2.39	961	47.3	2.74
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1949	95.9	7.22	1977	97.3	5.63
XXI	**Кодове за специални цели U00–U85**	439	21.6	1.63	439	21.6	1.25

Табл. 13. Хоспитализирана заболеваемост в област Велико Търново за 2022 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	в многопрофилни болници			общо в ЛЗБП в областта		
		Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял	Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	**26504**	**1291.5**		**35087**	**1709.8**	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	503	24.5	1.90	569	27.7	1.62
II	Новообразувания	729	35.5	2.75	2672	130.2	7.62
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	182	8.9	0.69	182	8.9	0.52
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	669	32.6	2.52	669	32.6	1.91
V	Психични и поведенчески разстройства		0.0	0.00	1564	76.2	4.46
VI	Болести на нервната система	870	42.4	3.28	870	42.4	2.48
VII	Болести на окото и придатъците му	986	48.0	3.72	986	48.0	2.81
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	409	19.9	1.54	409	19.9	1.17
IX	Болести на органите на кръвообращението	4692	228.6	17.70	7014	341.8	19.99
X	Болести на дихателната система	4133	201.4	15.59	5045	245.8	14.38
XI	Болести на храносмилателната система	2802	136.5	10.57	2978	145.1	8.49
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1178	57.4	4.44	2066	100.7	5.89
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	806	39.3	3.04	806	39.3	2.30
XIV	Болести на пикочо-половата система	1237	60.3	4.67	1503	73.2	4.28
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2084	101.6	7.86	2084	101.6	5.94
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	284	13.8	1.07	284	13.8	0.81
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	5	0.2	0.02	5	0.2	0.01
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	503	24.5	1.90	686	33.4	1.96
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	2356	114.8	8.89	2375	115.7	6.77
XXI	**Кодове за специални цели U00–U85**	2076	101.2	7.83	2320	113.1	6.61

Табл. 14. Хоспитализирана заболеваемост в област Велико Търново за 2021 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	в многопрофилни болници			общо в ЛЗБП в областта		
		Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял	Брой	На 10 000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	**26021**	**1142.8**		**33635**	**1477.2**	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	443	19.5	1.70	490	21.5	1.46
II	Новообразувания	652	28.6	2.51	2472	108.6	7.35
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	133	5.8	0.51	133	5.8	0.40
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	451	19.8	1.73	451	19.8	1.34
V	Психични и поведенчески разстройства		0.0	0.00	1441	63.3	4.28
VI	Болести на нервната система	642	28.2	2.47	642	28.2	1.91
VII	Болести на окото и придатъците му	675	29.6	2.59	675	29.6	2.01
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	291	12.8	1.12	291	12.8	0.87
IX	Болести на органите на кръвообращението	4260	187.1	16.37	6044	265.4	17.97
X	Болести на дихателната система	3147	138.2	12.09	3698	162.4	10.99
XI	Болести на храносмилателната система	2384	104.7	9.16	2513	110.4	7.47
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1080	47.4	4.15	1925	84.5	5.72
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	532	23.4	2.04	532	23.4	1.58
XIV	Болести на пикочо-половата система	1082	47.5	4.16	1315	57.8	3.91
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2188	96.1	8.41	2193	96.3	6.52
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	346	15.2	1.33	346	15.2	1.03
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	9	0.4	0.03	9	0.4	0.03
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	472	20.7	1.81	643	28.2	1.91
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1957	85.9	7.52	1957	85.9	5.82
XXI	**Кодове за специални цели U00–U85**	5277	231.8	20.28	5865	257.6	17.44

Фиг. 9. Хоспитализации в многопрофилните болници в област Велико Търново

Фиг. 10. Хоспитализации общо в област Велико Търново

Общият брой на хоспитализираните случаи (изписани и умрели) през 2023 г. в областта са ***50 918*** (за сравнение през 2022 г. са 47 106, през 2021 г. са 44 423, през 2020 г. – 46 527, през 2019 г. – 57 461, през 2018 г. – 57 130).

От всички хоспитализирани случаи, 35 115 (69%) са по повод на основно лечение на заболяване (35 087 или 74,5% през 2022 г., 33 635 или 75.6% през 2021 г., 36 498 или 78.4% през 2020 г., 42 180 или 73% през 2019 г.), като 30 831 от тях са преминали през многопрофилните болници (26 504 през 2022 г., 26 021 през 2021 г., 28 784 през 2020 г., 35 296 през 2019 г.).

По повод на проблеми, свързани със здравето (тук влизат живородените деца, рехабилитационни процедури и други видове медицинска помощ – клас XXI по МКБ - 10) през 2023 г. са преминали 15 803 пациента (31% от всички хоспитализирани случаи). През 2022 г. преминалите по този повод са 12 019 пациента (25.5%), през 2021 г. - 10 856 пациента (24.4%), през 2020 г. - 10 029 пациента (21.6%), през 2019 г. – 15 281 пациента (26.6%), през 2018 г. – 13 552 пациента (24%).

И през 2023 г. на първо място сред хоспитализираните случаи са **болестите на органите на кръвообращението** – 393.8 на 10 000 д.н. с относителен дял 22.8% общо за областта и 253.8 на 10 000 д.н. с относителен дял 19.1% в многопрофилните болници (за сравнение през 2022 г. за областта този показател е 341.8 на 10 000 д.н. с относителен дял 19.99%, през 2021 г. - 265.4 на 10 000 д.н. с относителен дял 17.97%, през 2020 г. - 309.9 на 10 000 д.н. с относителен дял 19.62%, през 2019 г. – 379.6 на 10 000 д.н. с относителен дял 21.07%).

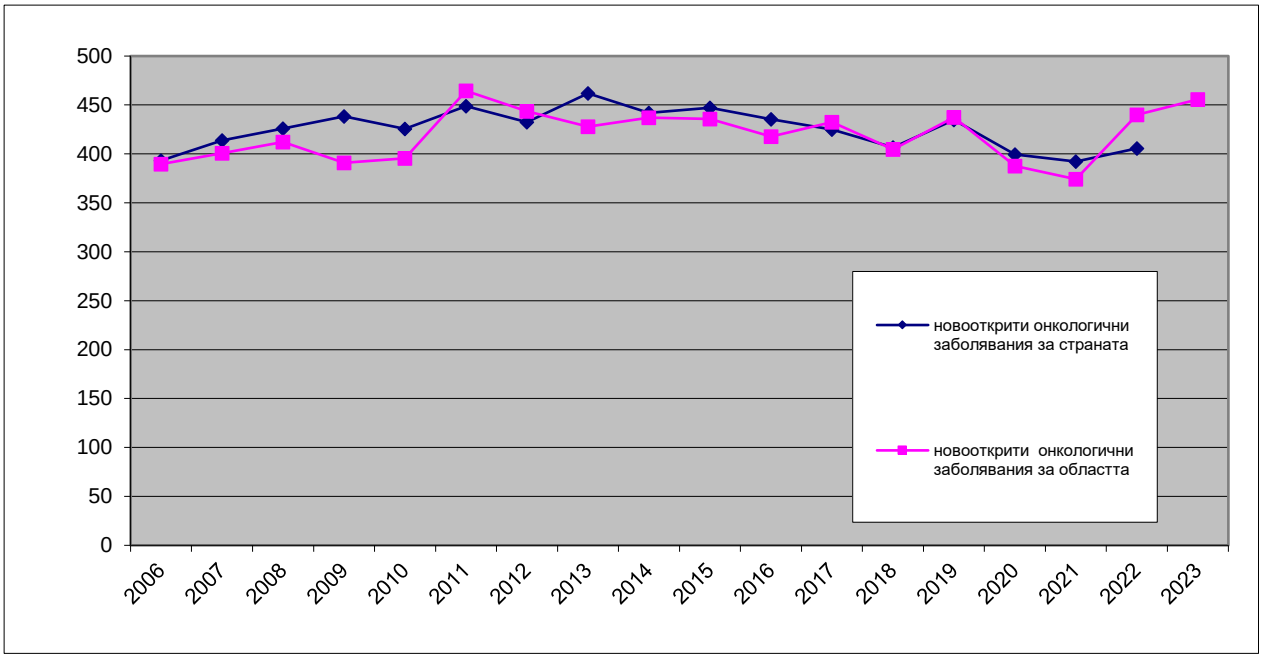
На второ място са **Болести на дихателната система** – 322.4 на 10 000 д.н. с относителен дял 18.65% общо за областта и 251.7 на 10 000 д.н. с относителен дял 18.9% за

хоспитализациите в многопрофилните болници (през 2022 г. – 245.8 на 10 000 д.н. с относителен дял 14,38%, за 2021 г. – 162.4 на 10 000 д.н. с относителен дял 10.99%, за 2020 г. – 246.1 на 10 000 д.н. с относителен дял 15,59%, за 2019 г. – 358.9 на 10 000 д.н. с относителен дял 19,92%).

Водещи за страната са болестите на органите на кръвообращението (409.4 на 10 000 д.н. за 2022 г., 334.4 на 10 000 д.н. за 2021 г., 361.8 на 10 000 д.н. за 2020 г., 469.7 на 10 000 д.н. за 2019 г.), следвани от заболявания на органите на храносмилателната система (316.8 на 10 000 д.н. за 2022 г., 256.4 на 10 000 д.н. за 2021 г., 259.5 на 10 000 д.н. за 2020 г., 319.3 на 10 000 д.н. за 2019 г.).

Онкологични заболявания

Общият брой на ***регистрираните онкологични заболявания*** за областта в КОЦ през 2023 г. е 9 566 или 4661.5 на 100 000 д.н. За сравнение през 2022 г. е 9 518 или 4638.1 на 100 000 д.н., през 2021 г. – 9 789 или 4299.2 на 100 000 д.н., през 2020 г. – 9 721 или 4205.6 на 100 000 д.н., през 2019 г. – 9 805 или 4187.7 на 100 000 д.н.

Фиг.11. Новооткрити онкологични заболявания в област Велико Търново

Новооткритите онкологични случаи в областта през 2023 г. са 935 (455.6 на 100 000 д.н.); 2022 г. – 903 (440.0 на 100 000 д.н.); 2021 г. – 852 (374.2 на 100 000 д.н.); през 2020 г. – 896 (387.6 на 100 000 д.н.); през 2019 г. – 1024 (437.3 на 100 000 д.н.). За страната този показател е 405.8 за 2022 г., 392.2 за 2021 г., 399.3 за 2020 г., 434.9 за 2019 г.

През 2023 г. най-много са новооткритите заболявания от ***злокачествени новообразувания на храносмилателните органи и перитонеума*** (128.6 на 100 000 д.н. през 2023 г., 140.3 на 100 000 д.н. през 2022 г., 103.2 на 100 000 д.н. през 2021 г., 104.7 на 100 000 д.н. през 2020 г., 121.3 на 100 000 д.н. през 2019 г.). На второ място са новооткритите заболявания от ***злокачествени новообразувания на пикочо-половите органи*** – 115.0 на 100 000 д.н. през 2023 г., 106.2 на 100 000 д.н. през 2022 г., 85.2 на 100 000 д.н. през 2021 г., 103.0 на 100 000 д.н. през 2020 г., 108.9 на 100 000 д.н. през 2019 г., следвани от тези на ***кости, съединителна тъкан, кожа и млечни жлези*** (с 94.0 на 100 000 д.н. през 2023 г., 82.8 на 100 000 д.н. през 2022 г., 82.6 на 100 000 д.н. през 2021 г., 70.5 на 100 000 д.н. през 2020 г., 85.8 на 100 000 д.н. през 2019 г.).

Табл. 15. Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

	2023											
	Всичко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени	Всич-ко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени
	Брой						На 100 000 от населението					
Общо	**9566**	**3728**	**5838**	**935**	**510**	**425**	**4661.5**	**3797.7**	**5454**	**455.6**	**519.5**	**397**
Устни, устна кухина и фаринкс	187	117	70	25	16	9	91.1	119.2	65.4	12.2	16.3	8.4
в т.ч. : устни	55	45	10	3	2	1	26.8	45.8	9.3	1.5	2.0	0.9
Храносмилателни органи и перитонеум	1716	909	807	264	150	114	836.2	926.0	753.9	128.6	152.8	106.5
в т.ч. : стомах	134	86	48	35	24	11	65.3	87.6	44.8	17.1	24.4	10.3
дебело черво, ректум ректо-сигм. област и анус	1439	741	698	174	94	80	701.2	754.8	652.0	84.8	95.8	74.7
Дихателна система	449	338	111	118	89	29	218.8	344.3	103.7	57.5	90.7	27.1
в.т.ч.: трахея, бронхи, бял дроб	294	204	90	110	82	28	143.3	207.8	84.1	53.6	83.5	26.2
Кости,съед. тъкан, кожа и млечни жлези	3328	751	2577	193	61	132	1621.7	765.0	2407.3	94.0	62.1	123.3
в.т.ч.: злокачествен меланом на кожата	1372	684	688	118	57	61	668.6	696.8	642.7	57.5	58.1	57.0
млечна жлеза	1831	8	1823	70	1	69	892.2	8.1	1703.0	34.1	1.0	64.5
Пикочо-полови органи	3218	1307	1911	236	131	105	1568.1	1331.4	1785.2	115.0	133.4	98.1
в.т.ч. маточна шийка	642	x	642	30	x	30	599.7	x	599.7	14.6	x	28.0
тяло на матката	675	x	675	34	x	34	630.6	x	630.6	16.6	x	31.8
яйчник и други придатъци на матката	316	x	316	12	x	12	295.2	x	295.2	5.8	x	11.2
простата	616	616		82	82		627.5	627.5	x	40.0	83.5	x
пикочен мехур	504	367	137	52	33	19	245.6	373.9	128.0	25.3	33.6	17.7
Други	668	306	362	99	63	36	325.5	311.7	338.2	48.2	64.2	33.6

Табл. 16. Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

	2022											
	Всичко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени	Всич-ко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени
	Брой						На 100 000 от населението					
Общо	**9518**	**3694**	**5824**	**903**	**485**	**418**	**4638.1**	**3763**	**5441**	**440**	**494.1**	**390.5**
Устни, устна кухина и фаринкс	176	110	66	22	13	9	85.8	112.1	61.7	10.7	13.2	8.4
в т.ч. : устни	57	46	11	3	2	1	27.8	46.9	10.3	1.5	2.0	0.9
Храносмилателни органи и перитонеум	1717	910	807	288	165	123	836.7	927.0	753.9	140.3	168.1	114.9
в т.ч. : стомах	140	85	55	43	30	13	68.2	86.6	51.4	21.0	30.6	12.1
дебело черво, ректум ректо-сигм. област и анус	1442	745	697	183	94	89	702.7	758.9	651.1	89.2	95.8	83.1
Дихателна система	429	335	94	87	65	22	209.1	341.3	87.8	42.4	66.2	20.6
в.т.ч.: трахея, бронхи, бял дроб	262	186	76	74	52	22	127.7	189.5	71.0	36.1	53.0	20.6
Кости,съед. тъкан, кожа и млечни жлези	3329	743	2586	170	46	124	1622.2	756.9	2415.7	82.8	46.9	115.8
в.т.ч.: злокачествен меланом на кожата	1351	676	675	82	43	39	658.3	688.6	630.6	40.0	43.8	36.4
млечна жлеза	1852	8	1844	85	0	85	902.5	8.1	1722.6	41.4	0.0	79.4
Пикочо-полови органи	3165	1271	1894	218	126	92	1542.3	1294.8	1769.3	106.2	128.4	85.9
в.т.ч. маточна шийка	637		637	30		30	595.1	x	595.1	14.6	x	28.0
тяло на матката	662		662	25		25	618.4	x	618.4	12.2	x	23.4
яйчник и други придатъци на матката	332	0	332	18	0	18	310.1	x	310.1	8.8	x	16.8
простата	588	588		75	75		599.0	599.0	x	36.5	76.4	x
пикочен мехур	492	367	125	43	32	11	239.7	373.9	116.8	21.0	32.6	10.3
Други	702	325	377	118	70	48	342.1	331.1	352.2	57.5	71.3	44.8

Табл. 17. Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

	2021											
	Всичко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени	Всич-ко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени
	Брой						На 100 000 от населението					
Общо	9789	3848	5941	852	432	420	**4299.2**	**3505.4**	**5038**	**374.2**	**393.5**	**356.2**
Устни, устна кухина и фаринкс	180	114	66	18	11	7	79.1	103.8	56.0	7.9	10.0	5.9
в т.ч. : устни	58	45	13	3	1	2	25.5	41.0	11.0	1.3	0.9	1.7
Храносмилателни органи и перитонеум	1723	923	800	235	114	121	756.7	840.8	678.4	103.2	103.8	102.6
в т.ч. : стомах	131	75	56	31	17	14	57.5	68.3	47.5	13.6	15.5	11.9
дебело черво, ректум ректо-сигм. област и анус	1457	776	681	156	78	78	639.9	706.9	577.5	68.5	71.1	66.1
Дихателна система	476	378	98	110	94	16	209.1	344.3	83.1	48.3	85.6	13.6
в.т.ч.: трахея, бронхи, бял дроб	300	223	77	93	78	15	131.8	203.1	65.3	40.8	71.1	12.7
Кости,съед. тъкан, кожа и млечни жлези	3461	808	2653	188	42	146	1520.0	736.1	2249.8	82.6	38.3	123.8
в.т.ч.: злокачествен меланом на кожата	1431	734	697	64	34	30	628.5	668.6	591.1	28.1	31.0	25.4
млечна жлеза	1894	12	1882	115	2	113	831.8	10.9	1596.0	50.5	1.8	95.8
Пикочо-полови органи	3224	1285	1939	194	108	86	1415.9	1170.6	1644.3	85.2	98.4	72.9
в.т.ч. маточна шийка	647		647	21		21	548.7	x	548.7	9.2	x	17.8
тяло на матката	683		683	27		27	579.2	x	579.2	11.9	x	22.9
яйчник и други придатъци на матката	349		349	22		22	296.0	x	296.0	9.7	x	18.7
простата	586	586		49	49		533.8	533.8	x	21.5	44.6	x
пикочен мехур	490	377	113	46	41	5	215.2	343.4	95.8	20.2	37.3	4.2
Други	725	340	385	107	63	44	318.4	309.7	326.5	47.0	57.4	37.3

Табл. 18. Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания в област Габрово от КОЦ – Велико Търново

	2023											
	Всичко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени	Всичко	мъже	жени	в т.ч. новот крити	мъже	жени
	Брой						На 100 000 от населението					
Общо	**3919**	**1338**	**2581**	**280**	**141**	**139**	**4053.5**	**2917.5**	**5079**	**289.6**	**307.5**	**273.5**
Устни, устна кухина и фаринкс	61	43	18	4	3	1	63.1	93.8	35.4	4.1	6.5	2.0
в т.ч. : устни	19	15	4	2	1	1	19.7	32.7	7.9	2.1	2.2	2.0
Храносмилателни органи и перитонеум	686	341	345	63	30	33	709.5	743.6	678.8	65.2	65.4	64.9
в т.ч. : стомах	46	25	21	5	2	3	47.6	54.5	41.3	5.2	4.4	5.9
дебело черво,ректум ректосигмоидна област и анус	599	296	303	50	23	27	619.6	645.4	596.2	51.7	50.2	53.1
Дихателна система	119	89	30	18	14	4	123.1	194.1	59.0	18.6	30.5	7.9
в.т.ч.: трахея, бронхи, бял дроб	80	53	27	16	12	4	82.7	115.6	53.1	16.5	26.2	7.9
Кости,съединителна тъкан, кожа и млечни жлези	1615	356	1259	87	25	62	1670.4	2745.3	2477.3	90.0	54.5	122.0
в.т.ч.: меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	651	335	316	42	23	19	673.3	730.5	621.8	43.4	50.2	37.4
млечна жлеза	925	4	921	44	1	43	1820.1	8.7	1812.2	45.5	2.2	84.6
Пикочо-полови органи	1193	413	780	95	64	31	1233.9	900.5	1534.8	98.3	139.6	61.0
в.т.ч. маточна шийка	321		321	11		11	631.6	x	631.6	11.4	x	21.6
тяло на матката	9		9	0		0	17.7	x	17.7	0.0	x	0.0
яйчник и други придатъци на матката	119	0	119	6	0	6	234.2	x	234.2	6.2	x	11.8
простата	175	175		42	42		381.6	381.6	x	43.4	91.6	x
пикочен мехур	153	114	39	23	20	3	158.2	248.6	76.7	23.8	43.6	5.9
Други	245	96	149	13	5	8	253.4	209.3	293.2	13.4	10.9	15.7

Забележка: КОЦ – Велико Търново обслужва и област Габрово.

Инфекциозни заболявания, в т.ч. туберкулоза

През 2023 г. в областта са регистрирани 81781 заболявания от клас „Някои инфекциозни и паразитни болести" или 402.6 на 1 000 д.н., от тях чревни инфекции – 1128 случая – 5.6 на 1 000 д.н. За сравнение през 2022 г. регистрираните заболявания от този клас са 51 689 (251.9 на 1 000 д.н.), за 2021 г. - 34 610 (149.7 на 1 000 д.н.), за 2020 г. - 34 610 (149.7 на 1 000 д.н.), за 2019 г. – 42 293 (180.6 на 1 000 д.н.), от тях чревни инфекции през през 2022 г. - 713 случая (3.1 на 1 000 д.н.), 2020 г. – 709 случая (3.1 на 1 000 д.н.), 2019 г. – 1 216 случая (5.2 на 1 000 д.н.).

Хоспитализираните са 722 (3.6 на 1 000 д.н.), като от тях 361 са чревни инфекции (1.8 на 1000 д.н.). За сравнение през 2022 г. хоспитализираните са 569 (2.8 на 1 000 д.н.), от тях 308 са чревни инфекции (1.5 на 1 000 д.н), 2021 г. са 490 (2.2 на 1 000 д.н.), от тях 276 са чревни инфекции (1.2 на 1 000 д.н), 2020 г. са 722 (3.1 на 1 000 д.н.), от тях 426 са чревни инфекции (1.8 на 1 000 д.н), 2019 г. са 1 298 (5.54 на 1 000 д.н.), от тях 772 са чревни инфекции (3.3 на 1 000 д.н.).

През 2023 г. новооткритите заболявания от активна туберкулоза са 24 (при 22 за 2022 г., 29 за 2021, 29 – 2020 г., 38 – за 2019 г.).

Честотата на новорегистрираните случаи в областта през 2023 г. е 10.5 на 100 000 д.н., при 9.7 на 100 000 д.н. за 2022 г., 12.7 на 100 000 д.н. за 2021 г., 12.5 на 100 000 д.н. през 2020 г., 16.2 на 100 000 д.н. през 2019 г. За страната този показател е 11.9 за 2022 г., 9.9 за 2021 г., 13.0 за 2020 г., 18.5 за 2019 г., 20.4 за 2018 г. Заболеваемостта сред мъжете остава значително по-висока отколкото сред жените.

Според клиничната форма на заболяването водещо място заема активната туберкулоза на дихателните органи – 7.0 на 100 000 души население.

Табл. 19. Новооткрити заболявания от активна туберкулоза по форма на заболяването

Форма на заболяването	2023						2022					
	общ брой	На 100000	мъже	На 100000	жени	На 100000	брой	На 100000	мъже	На 100000	жени	На 100000
За страната							**772**	**11.9**	**498**	**16.0**	**274**	**8.2**
Общо за областта	**24**	**10.5**	**11**	**9.33**	**13**	**11.84**	**22**	**9.7**	**6**	**5.09**	**16**	**14.58**
Белодробна туберкулоза - всичко	**16**	**7.0**	**9**	**7.63**	**7**	**6.38**	**16**	**7.0**	**4**	**3.39**	**12**	**10.93**
Туберкулоза на белите дробове (A15.0 - A15.3, A16.0 - A16.2)	16	7.0	9	7.63	7	6.38	16	7.0	4	3.39	12	10.93
Извънбелодробна туберкулоза - всичко	**8**	**3.5**	**2**	**1.70**	***6***	**5.47**	**6**	**2.6**	**2**	**1.70**	**4**	**3.64**
Туберкулоза на интратор.лимфни възли (A15.4,A16.3)	1	0.4		0.00	1	*0.91*						
Туберкулоза на костите и ставите							*1*	*0.4*	*1*	*0.85*		0.00
Туберкулоза на пикочо-половите органи							2	0.9		0.00	2	*1.82*
Туберкулозно-периферна лимфо-аденопатия (A18.2)	1	0.4		0.00	1	0.91		0.0		0.00		0.00
Туберкулоза на други органи (A18.3, A18.5 - A18.8)	6	2.6	2	1.70	4	*3.64*	3	1.3	1	0.85	2	1.82

2. Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Велико Търново

2.1. Начин на живот

Болестите, свързани с нездравословния начин на живот (болести на органите на кръвообращението, злокачествени новообразувания, болести на белия дроб, диабет, травми и др.) са главна причина за умирания и инвалидност. Отдавна е доказано съществуването на фактори на риска (ФР), общи за повечето хронични неинфекциозни заболявания (ХНБ) – тютюнопушене, нездравословно хранене, ниска двигателна активност, консумация на алкохол и други, които често пъти водят началото си от детството и юношеството, с тенденция за нарастване с възрастта. Редуцирането на тези фактори може да намали смъртността и заболеваемостта от ХНБ, съответно и бремето за обществото.

- Тютюнопушенето е сред водещите рискови за здравето фактори и една от основните предотвратими причини за възникване на хронични незаразни болести, преждевременна смърт и инвалидност. Около половината от свързаните с тютюна умирания при пушачите се дължат на болести на органите на кръвообращението (БОК), а 30 – 40% – на исхемичната болест на сърцето (ИБС). По-голямата част от умиранията от ХОББ се асоциират с цигарите. Тютюнопушенето е причина за около 90% от случаите на рак на белия дроб в популации, където то е било практика в течение на две или три поколения. Доказана е причинната връзка между пушенето и други локализации на рак – на устната кухина, хранопровода, панкреаса, пикочния мехур и шийката на матката. При жените, които пушат съществува увеличен риск от развитие на остеопороза и фрактури на костите в по-напреднала възраст. Разпространението и интензивността на пушене, особено сред момичетата, експериментирането с нови тютюневи изделия и продължаващата им след това употреба показват тревожно развитие на проблема в нашата страна. Преодоляването на тютюневата пандемия остава предизвикателство пред здравеопазването в целия свят, в т. ч. и пасивното тютюнопушене.
- Нездравословното хранене може да доведе до развитието на редица болести: болести на органите на кръвообращението, някои видове рак, диабет тип 2, болести на храносмилателната система, затлъстяване и други, а също и до болести, свързани с недохранването. Две са основните причини, които влияят при нездравословното хранене: от една страна високата консумация на сол, захар и мазнини, а от друга – ниската консумация на плодове и зеленчуци. Установена е зависимост между затлъстяването и честотата на рака на дебелото черво, гърдата, простатата, бъбреците, панкреаса, хранопровода.
- Недостатъчната физическа активност е един от основните фактори на риска за здравето, който се асоциира с редица болестни състояния: в детската възраст забавя нормалното физическо и психическо развитие, води до появата на затлъстяване и други състояния; в средната възраст и нагоре – съдейства за възникване на редица хронични болести: на органите на кръвообръщението (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), злокачествени новообразувания, диабет тип 2 и други.
- Злоупотребата с алкохол е рисков за здравето фактор, който води до соматични, психични и социални последствия. Потвърдена е връзката на алкохола с цирозата на черния дроб, с рака на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, стомаха, дебелото черво и гърдата. По-голям е рискът за мозъчен инсулт, артериална хипертония и кардиомиопатия. Алкохолът увреждa половата функция, нервната система и други органи и системи. Алкохолът като рисков за здравето фактор не трябва да бъде ограничаван само за вредите върху консумиращия, а да бъде разглеждан и от перспективата на „вредата към другите”. Вредата от алкохол към други лица е вредата, причинена от консумиращия алкохол върху обкръжението му, като тези вреди могат да бъдат различни по вид, честота и тежест. Поставянето на дете в обстановка, в която се злоупотребява с алкохол, е важен фактор, който увеличава вероятността детето също да злоупотребява с алкохолни напитки в бъдеще, както и до множество неблагоприятни последици за неговото развитие.

- Злоупотребата с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, която влошава качеството на живота и води до преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.
- Психосоциалният стрес повишава значително риска от възникване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

2.2. Икономически и социални фактори

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

По данни на НСИ през 2023 г. в област Велико Търново безработните лица между 15 г. и 64 г. са 3.3 хил., а коефициентът на безработица е **3.2**. За сравнение през 2022 г. – 3.3 хил., с коефициент на безработица 3.2 (ревизирани данни след преброяването 2.8 хил., 3.1%); през 2021 г. – 3.9 хил., с коефициент на безработица 3.7; през 2020 г. - 2.9 хил., с коефициент на безработица 2.5; през 2019 г. – 2.5 хил., с коефициент на безработица 2.1%. За страната коефициентът на безработица е 4.4 през 2023 г., 4.3 през 2022 г.(ревизирани данни 4.2), 5.3 през 2021 г., 5.2 през 2020 г., 4.3 през 2019 г.

3. Състояние на системата за медицинска помощ

3.1. Първична извънболнична медицинска помощ

През 2023 г. в Регистъра на лечебните заведения за извъболнична медицинска помощ и хосписите (РЛЗИМП) бяха заличени **четири** индивидуални практики за първична медицинска помощ (*няма нови общопрактикуващи лекари/практики през 2023 г.*).

От регистрираните към 31.12.2023 г. **173** индивидуални практики за първична помощ по дентална медицина (ИППППДМ) **26** не са отчели дейност през изтеклата година. През 2023 г. са заличени **шест** и са регистрирани **три** нови индивидуални практики по дентална медицина. Новите регистрации в първичната дентална помощ са на нови за областта млади лекари.

Табл. 20. Лечебни заведения за **първична** медицинска помощ в област Велико Търново

към 31.12.

Година	Индивидуални практики **медицинска** помощ	Индивидуални практики **дентална** помощ	Групови практики **медицинска** помощ	Групови практики **дентална** помощ
2023 г.	100	174	13	17
2022 г.	104	177	13	17
2021 г.	100	177	13	18
2020 г.	103	178	13	16
2019 г.	103	178	13	15
2018 г.	103	179	14	14

2017 г.	105	174	14	15
2016 г.	105	173	14	15
2015 г.	103	171	15	15
2014 г.	110	176	16	14
2013 г.	115	178	17	14
2012 г.	133	183	17	14
2011 г.	153	184	17	12
2010 г.	150	183	17	12
2009 г.	150	180	16	12
2008 г.	151	180	14	10

Табл. 21. Извършени прегледи от ОПЛ (по данни от отчет 365 за 2023 г.)

За първична помощ	посещения в амбулаторията				посещения по домовете
	Всичко	в това число:			
		деца до 17 г.	профилактични	от тях деца до 17 г.	
ИП ПМП	713 916	141 918	105 004	30 324	4 993
ГП ПМП	263 576	65 923	48 415	19 437	2 363
24-ч. обсл. *	3024	402			
всичко за ПМП:	980 516	208 243	153 419	49 761	7 356

*****- структури за 24-часово обслужване извън ИППМП и ГППМП (МЦ и ДКЦ)

(брой) прегледи от ОПЛ на 1 жител – **4.8** за 2023 г. (при **203 132.5** ср.год.нас. за 2023 г.)

Табл. 22. Извършени прегледи от ОПЛ (по данни от отчет 365 за 2022 г.)

За първична помощ	посещения в амбулаторията				посещения по домовете
	Всичко	в това число:			
		деца до 17 г.	профилактични	от тях деца до 17 г.	
ИП ПМП	649852	122079	95868	29250	5860
ГП ПМП	236603	50444	43660	14959	2997
24-ч. обсл. *	2829	417			
всичко за ПМП:	889284	172940	139528	44209	8857

*****- структури за 24-часово обслужване извън ИППМП и ГППМП (МЦ и ДКЦ)

(брой) прегледи от ОПЛ на 1 жител – **4.3** за 2022 г. (при **205 214** ср.год.нас. за 2022 г.)

Табл. 23. Извършени прегледи от ОПЛ (по данни от отчет 365 за 2021 г.)

За първична помощ	посещения в амбулаторията				посещения по домовете
	Всичко	в това число:			
		деца до 17 г.	профилактични	от тях деца до 17 г.	
ИП ПМП	652909	108508	93448	30565	5672
ГП ПМП	202047	47189	38385	14936	3354

24-ч. обсл. *	7568	988			10
всичко за ПМП:	862524	156685	131833	45501	9036

*****- структури за 24-часово обслужване извън ИППМП и ГППМП (МЦ и ДКЦ)

(брой) прегледи от ОПЛ на 1 жител – **3.8** за 2021 г. (при **227 696** ср.год.нас. за 2021 г.)

Табл. 24. Извършени прегледи от ОПЛ (по данни от отчет 365 за 2020 г.)

За първична помощ	посещения в амбулаторията				посещения по домовете
	Всичко	в това число:			
		деца до 17 г.	профилактични	от тях деца до 17 г.	
ИП ПМП	587583	96797	89589	27668	7278
ГП ПМП	222385	44066	43771	14380	2757
24-ч. обсл. *	8921	1248			
всичко за ПМП:	818889	142111	133360	42048	10035

*****- структури за 24-часово обслужване извън ИППМП и ГППМП (МЦ и ДКЦ)

(брой) прегледи от ОПЛ на 1 жител – **3.5** за 2020 г. (при **231 143** ср.год.нас. за 2020 г.)

Към 31.12.2023 г. общият брой ОПЛ (титуляри на практики) на територията на областта е **132**, като **6** от тях не работят по договор с НЗОК. От тях:

- зачислени за специализация по „Обща медицина" са 6;
- с придобита специалност „Обща медицина" – 98 (от тях 3-ма не работят с НЗОК);
- със специалност „Вътрешни болести" – 11;
- със специалност „Педиатрия" – 15.

- *двама лекари с регистрирани пректики са отчислени от специализация по „Обща медицина"*

По данни от статистическите отчети, подадени от 98 индивидуални и 12 групови практики за първична медицинска помощ, работещите в тях лекари са общо 146 (титуляри и наети). На основен договор като наети в практики за първична медицинска помощ работят 15 лекари.

Възрастов състав на ОПЛ *(от годишен статистически отчет)***:**
От 146 общопрактикуващи лекари **6 са под 35 годишна възраст.**
Във възрастовата група 35-44 г. – само **един**.
Основната възрастова група на ОПЛ е 45-64 г.в. – **118 лица от двата пола.**
Над пенсионна възраст са **21** ОПЛ. Трябва да се отбележи, че в **предпенсионна** възраст (55-64) са **98 ОПЛ**, от които **62** са жени. Заедно с лекарите **над пенсионна** възраст това са **над 80%** от всички заети с дейността.

Съотношението мъже/жени при ОПЛ е 1 към 2 *(36 % са мъжете).*
Тревожна остава тенденцията на застаряване сред упражняващите първична медицинска помощ**.**

По-различно е състоянието на възрастовия състав на работещите в **първичната** помощ **дентални лекари**. От отчелите дейност през 2023 г. (**149** индивидуални, **16** групови практики и **2** дентални центъра) са работили общо **213** дентални лекари. Лекарите под 45 г.в. са **71** (33%), а тези под 35 г.в. са **34**, съответно около 16%. Денталните лекари във възрастовите групи 55-64 и над 65 г., т.е пенсионна и предпенсионна, са малко над 50% от

всички работещи, но разпределението в по-ниските възрастови групи остава благоприятно като тенденция. Съотношението мъже/жени е 80/133 (около 38% са мъжете).

Табл. 25. Лечебни заведения за първична медицинска и дентална извънболнична помощ по общини в област Велико Търново през 2023 г.

община	Брой по здравна карта 2018 г.		Брой регистрирани в ИАМН (титуляри, без наети лица)			
			В инд. практики		В групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
1. община В. Търново	58	87	30	75	24	25
в т.ч. в градовете			26	72	22	25
в селата			4	3	2	-
2. община Г. Оряховица	29	43	23	31	2	5
в т.ч. в градовете			17	29	2	5
в селата			6	2	-	-
3. община Елена	6	9	5	6	-	-
в т.ч. в градовете			4	6	-	-
в селата			1	-	-	-
4. община Златарица	3	4	3	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			2	-	-	-
5. община Лясковец	8	12	0	11	2	2
в т.ч. в градовете			0	9	2	2
в селата			0	2	-	-
6. община Павликени	14	22	6	18	2	-
в т.ч. в градовете			5	16	2	-
в селата			1	2	-	-
7. община П. Тръмбеш	9	13	9	6	-	-
в т.ч. в градовете			4	4	-	-
в селата			5	2	-	-
8. община Свищов	25	38	19	19	2	3
в т.ч. в градовете			13	18	2	3
в селата			6	1	-	-
9. община Стражица	8	12	6	5	-	-
в т.ч. в градовете			3	4	-	-
в селата			3	1	-	-
10. община Сухиндол	2	2	1	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			0	0	-	-
област Велико Търново	162	242	102	173	30	35
В т.ч. в градовете			74	160	28	35
в селата			28	13	2	-

Табл. 26. Лечебни заведения за първична медицинска и дентална извънболнична помощ по общини в област Велико Търново през 2022 г.

община	Брой по здравна карта 2018 г.		Брой регистрирани в ИАМН (титуляри, без наети лица)			
			В инд. практики		В групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
11. община В. Търново	58	87	29	78	24	23
в т.ч. в градовете			25	74	22	23
в селата			4	4	2	-
12. община Г. Оряховица	29	43	24	32	2	5
в т.ч. в градовете			18	30	2	5
в селата			6	2	-	-
13. община Елена	6	9	5	6	-	-
в т.ч. в градовете			4	6	-	-
в селата			1	-	-	-
14. община Златарица	3	4	3	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			2	-	-	-
15. община Лясковец	8	12	0	11	2	2
в т.ч. в градовете			0	9	2	2
в селата			0	2	-	-
16. община Павликени	14	22	8	18	2	-
в т.ч. в градовете			7	16	2	-
в селата			1	2	-	-
17. община П. Тръмбеш	9	13	9	6	-	-
в т.ч. в градовете			4	4	-	-
в селата			5	2	-	-
18. община Свищов	25	38	19	19	2	3
в т.ч. в градовете			13	18	2	3
в селата			6	1	-	-
19. община Стражица	8	12	6	5	-	-
в т.ч. в градовете			3	4	-	-
в селата			3	1	-	-
20. община Сухиндол	2	2	1	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			0	0	-	-
област Велико Търново	162	242	104	177	32	33
В т.ч. в градовете			76	163	30	33
в селата			28	14	2	-

Табл. 27. Лечебни заведения за първична медицинска и дентална извънболнична помощ по общини в област Велико Търново през 2021 г.

община	Брой по здравна карта 2018 г.		Брой регистрирани в РЗИ (титуляри, без наети лица)			
			В инд. практики		В групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
21. община В. Търново	58	87	24	79	29	22
в т.ч. в градовете			20	74	27	22
в селата			4	5	2	
22. община Г. Оряховица	29	43	24	32	2	5
в т.ч. в градовете			18	30	2	5
в селата			6	2	-	-
23. община Елена	6	9	5	6	-	-
в т.ч. в градовете			4	6	-	-
в селата			1		-	-
24. община Златарица	3	4	3	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			2		-	-
25. община Лясковец	8	12	0	11	2	2
в т.ч. в градовете			0	9	2	2
в селата			0	2	-	-
26. община Павликени	14	22	9	18	2	
в т.ч. в градовете			7	16	2	-
в селата			2	2	-	-
27. община П. Тръмбеш	9	13	9	5	-	2
в т.ч. в градовете			4	4	-	
в селата			5	1	-	2
28. община Свищов	25	38	19	19	2	3
в т.ч. в градовете			13	18	2	3
в селата			6	1	-	-
29. община Стражица	8	12	6	5	-	-
в т.ч. в градовете			3	4	-	-
в селата			3	1	-	-
30. община Сухиндол	2	2	1	1	-	-
в т.ч. в градовете			1	1	-	-
в селата			0	0	-	-
област Велико Търново	162	242	100	177	37	34
В т.ч. в градовете			71	163	35	32
в селата			29	14	2	2

Броят на регистрираните в лечебните заведения за първична медицинска помощ лекари **не достига** определения по Здравна карта брой. И през 2023 г. във всички общини има недостиг. При **162 ОПЛ** по Здравна карта в областта има регистрирани ***100 индивидуални практики и 13 групови практики*** (с 30 ОПЛ титуляри). Предвид факта, че 6 от регистрираните ИППМП не работят с НЗОК, се очертава недостиг **от над 30 ОПЛ** за областта.

С увеличението на необходимия брой лекари по дентална медицина в публикуваната Здравна карта през 2018 г. се отчита малък недостиг на работещите в областта (виж табл. 25) като отчитаме и работещите лекари в двата дентални центъра. Отчетената дейност на лекарите по дентална медицина през 2023 г., както и в предходните 2022 г. и 2021 г., е с около 1/3 по-малко от тази през 2019 г. Намаляването през 2023 г. е свързано с по-малкия обхват на отчели дейността си лечебни заведения. НЗОК е сключила договори със 148 индивидуални, 15 групови практики и 2 дентални центъра с лекари по дентална медицина в първичната помощ (202 лекари по дентална медицина). Разпределението на лекарите по дентална медицина обаче е неравномерно. Същите са концентрирани основно в двата големи общински центъра – Велико Търново (54%) и Горна Оряховица (16%).

2.1. Специализирана извънболнична медицинска помощ

Специализираната извънболнична медицинска помощ (СИМП) в областта се осъществява от ***211 лечебни заведения:***

- 140 амбулатории (индивидуални и групови практики) за специализирана медицинска и дентална помощ;
- 31 медицински центъра; 2 дентални центъра;
- 3 ДКЦ;
- 35 медико-диагностични и медико-технически лаборатории.

Табл. 28. Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ по видове

Видове ЛЗ	ИПСМП	ИПСДП	ГПСМП	МЦ	ДКЦ	ДЦ	СМДЛ	СМТЛ
2023 г.	137	2	1	31	3	2	15	20
2022 г.	137	2	1	30	3	2	17	19
2021 г.	135	2	1	28	3	2	17	19
2020 г.	134	2	1	27	3	2	17	18
2019 г.	132	2	1	27	3	2	17	18
2018 г.	133	2	1	27	3	2	17	17
2017 г.	145	2	1	24	3	2	17	16
2016 г.	153	2	1	24	3	2	18	16
2015 г.	162	2	1	24	3	2	17	16
2014 г.	170	2	1	24	3	1	18	17
2013 г.	208	2	1	26	3	1	19	20
2012 г.	215	2	1	25	3	1	19	20

Табл. 29. Лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ и хосписи по общини към 31.12.2023 г.

община	ИПСМП	ИПСДП	ГПСМП	МЦ	ДКЦ	ДЦ	СМДЛ	СМТЛ	хосписи
Велико Търново	59	2	1	17	2	2	5	12	-
Горна Оряховица	32	-	-	4	1	-	4	3	-
Елена	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Златарица	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Лясковец	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Павликени	9	-	-	2	-	-	4	1	-
Полски Тръмбеш	9	-	-	2	-	-	-	1	-
Свищов	23	-	-	4	-	-	2	1	-
Стражица	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Сухиндол	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Област:	**137**	**2**	**1**	**31**	**3**	**2**	**15**	**20**	**1**

Табл. 30. Брой медицински специалисти в извънболничната помощ, сключили договор с НЗОК – по години

Специалности *без медико-диагностични*	**2023 г.**	**2022 г.**	**2021 г.**	**2021 г.**	**2020 г.**	**2019 г.**
а	*1*	*2*	*2*	*3*	*4*	*5*
Акушерство и гинекология	**35**	37	40	40	39	41
Клинична алергология	1	1	2	2	2	2
Гастроентерология	15	14	14	14	13	13
Кожни и венерически болести	9	9	10	10	10	10
Ендокринология	17	16	18	18	18	19
Вътрешни болести	25	19	20	20	18	19
Инфекциозни болести	1	1	1	1	2	3
Кардиология	41	39	42	42	38	38
Нервни болести	31	29	33	33	32	34
Нефрология	12	11	11	11	11	12
Медицинска онкология	3	2	2	2	3	3
Ортопедия и травматология	15	14	14	14	15	14
Ушно-носно-гърлени болести	11	12	13	13	15	17
Очни болести	24	22	26	26	25	23
Медицинска паразитология	1	0	1	1	1	1
Педиатрия	40	36	42	42	42	43
Психиатрия	15	19	20	20	21	23
Пневмология и фтизиатрия	10	12	12	12	12	13
Ревматология	3	3	3	3	2	2
Урология	9	10	11	11	11	11
Клинична хематология	3	3	3	3	3	2
Хирургия	28	27	30	30	28	29
Физиотерапия и рехабилитация	16	15	15	15	15	15
Анестезиология и интензивно лечение	4	3	3	3	3	3
Неврохирургия	3	3	3	3	3	3
Образна диагностика	8					

Табл. 31. Изпълнение на Здравната карта (НЗК) за област Велико Търново по видове специалности през 2023 г. (за ЛЗ, сключили договор с НЗОК)

Специалност *без медико-диагностични*	**НЗК 2018 г.**	брой специалисти в ИБМП, сключили договор с НЗОК	от тях работещи в ЛЗ за болнична помощ	преизчислен брой специалисти в извънболничната помощ	Недостиг (к.1 – к.4)
а	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Акушерство и гинекология	29	**35**	**18**	**22**	**7**
Клинична алергология	4	1		1	3
Гастроентерология	7	15	10	8	-1
Кожни и венерически болести	11	9	1	8	3
Ендокринология	18	17	4	14	4
Вътрешни болести	12	25	13	15	-3
Инфекциозни болести	3	1		1	2
Кардиология	31	41	21	25	6
Нервни болести	24	31	17	18	6
Нефрология	4	12	8	6	-2
Медицинска онкология	2	3	2	2	
Ортопедия и травматология	16	15	9	8	8
Ушно-носно-гърлени болести	15	11	5	7	8
Очни болести	18	24	6	20	-2
Медицинска паразитология	-	1			
Педиатрия	41	40	14	30	11
Психиатрия	14	15	2	14	
Пневмология и фтизиатрия	7	10	5	6	1
Ревматология	3	3	2	2	1
Урология	5	9	5	5	
Клинична хематология	3	3	3	1	2
Хирургия	24	28	20	13	11
Физиотерапия и рехабилитация	7	16	10	8	-1
Анестезиология и интензивно лечение	5	4	3	2	3
Неврохирургия	-	3	3		
Образна диагностика	12	8	6	4	8

Забележка: **к.4 = (к.2 – к.3) + к.3*0.25**

к.5 = к.1 – к.4 (със закръгляне)

Табл. 32. Посещения при специалисти за област Велико Търново

	Посещения в амбулаторията при специалисти					
	2023 г.		**2022 г.**		**2021 г.**	
	Всичко	**На 1 жител**	**Всичко**	**На 1 жител**	**Всичко**	**На 1 жител**
Лекари	**569253**	2.80	**531105**	2.59	**473930**	2.08
в т.ч. Интернисти	10017	0.05	8834	0.04	7492	0.03
Гастроентеролози	17738	0.09	16717	0.08	15346	0.07
Ендокринолози	43960	0.22	38307	0.19	31964	0.14
Кардиолози	83590	0.41	77766	0.38	65071	0.29
Ревматолози	523	0.003	1832	0.01	1884	0.01
Пневмофтизиатри	10468	0.05	12338	0.06	13279	0.06
Нефролози	10775	0.05	10120	0.05	9383	0.04
Хематолози	1818	0.01	1797	0.01	1529	0.01
Алерголози	1424	0.01	1851	0.01	1167	0.01
Педиатри	111687	0.55	92256	0.45	81262	0.36
Хирурзи	23939	0.12	25100	0.12	23125	0.10
Ортопедо-травматолози	26423	0.13	24762	0.12	23154	0.10
Уролози	5761	0.03	4997	0.02	4879	0.02
Неврохирурзи	3400	0.02	2454	0.01	2198	0.01
Акушерогинеколози*	45764	0.43*	44004	0.41*	42465	0.36*
Инфекционисти	287	0.001	272	0.001	402	0.002
Оториноларинголози	19965	0.10	16621	0.08	11697	0.05
Офталмолози	52840	0.26	46535	0.23	42166	0.19
Психиатри	10932	0.05	9025	0.04	10928	0.05
Невролози	41867	0.21	42845	0.21	38380	0.17
Дермато-венеролози	13632	0.07	10572	0.05	11780	0.05
Физиотерапевти	22793	0.11	23689	0.12	20095	0.09
Други	16052	0.08	15412	0.08	14284	0.06

Забележка: ***** - *Изчислено на база средногодишен **брой** жени за съответната година*.

Осъществената от специалистите дейност е видимо нараснала през изтеклата година в сравнение с 2020/21/22 г., и достига обемите на **предковидните** години. Увеличението е свързано с подобряването на епидемиологичната обстановка в страната през изтеклите две години – увеличен прием, възстановяване на дейността на голям брой индивидуални практики за СИМП.

Извод:

Над 80% от лечебните заведения за специализирана помощ се намират основно в трите най-големи общини на област Велико Търново (Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов).

3.2. Болнична медицинска помощ

Болничната помощ в областта се осъществява от следните лечебни заведения:

- 4 многопрофилни болници за активно лечение с публична собственост:

- МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов" АД Велико Търново – областна болница, обслужва област Велико Търново – население общо 202 232 души.

- МБАЛ „Св. Иван Рилски" Горна Оряховица – общинска болница, обслужва пряко общини Горна Оряховица, Лясковец и Стражица – население общо 57 603 души.

- МБАЛ Павликени – районна болница, обслужва общините Павликени и Сухиндол с население 19 987 души.

- МБАЛ „Д-р Д. Павлович" Свищов – общинска болница, обслужва община Свищов с население 26 236 души.

- 1 специализирана болница държавна собственост

Държавна психиатрична болница – Церова кория – обслужва пациенти от региона, но приема и от други области.

- 3 специализирани болници за рехабилитация:

- „СБР–НК"ЕАД филиал Овча могила – държавна собственост, не е районирана, приема пациенти от цяла България.

- „СБРФРМ Димина", с. Вонеща вода – частна собственост, приема пациенти от цяла България.

- СБПЛР „Минерални бани – Полски Тръмбеш"ЕООД гр. Полски Тръмбеш – частна собственост, приема пациенти от цяла България.

- 1 специализирана болница общинска собственост

„СБАЛПФЗ „Д-р Трейман" ЕООД Велико Търново, с областни функции, обслужва област Велико Търново с население общо 202 232 души.

- 1 частна специализирана болница

СБАЛ по кардиология - Велико Търново – не е районирана, приема пациенти от област Велико Търново и съседни области (основно Търговище).

- **„Комплексен онкологичен център – Велико Търново" ЕООД**, с межуобластни функции – обслужва област Велико Търново и област Габрово с общо население 297 094 души.

- **„Център за психично здраве – Велико Търново" ЕООД**, с областни функции, обслужва област Велико Търново с население общо 202 232 души.

- **„Център за кожно-венерически заболявания – Велико Търново" ЕООД**, с областни функции, обслужва област Велико Търново с население общо 202 232 души.

Табл. 36. Лечебни заведения към 31.12.

Видове заведения	2023 г.		2022 г.		2021 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**13**	**1541**	**13**	**1569**	**13**	**1576**
Публични лечебни заведения	**10**	**1295**	**10**	**1323**	**10**	**1330**
Многопрофилни болници	**4**	**734**	**4**	**762**	**4**	**769**
МОБАЛ – В. Търново	1	350	1	370	1	370
МБАЛ – Г. Оряховица	1	202	1	209	1	217
МБАЛ – Павликени	1	95	1	95	1	95
МБАЛ - Свищов	1	87	1	88	1	87
Специализирани болници	**2**	**165**	**2**	**165**	**2**	**165**
Специализирана болница за активно лечение						
За пневмофтизиатрични заболявания	1	63	1	63	1	63
Специализирана болница за рехабилитация	1	102	1	102	1	102
Центрове (бивши диспансери)	**3**	**276**	**3**	**276**	**3**	**276**
За кожно-венерически заболявания	1	10	1	10	1	10
За онкологични заболявания	1	186	1	186	1	186
За психични заболявания	1	80	1	80	1	80
Психиатрични болници	**1**	**120**	**1**	**120**	**1**	**120**
Частни лечебни заведения	**3**	**246**	**3**	**246**	**3**	**246**
Специализирана болница за активно лечение - кардиологична	1	54	1	54	1	54
Специализирана болница за рехабилитация	1	60	1	60	1	60
Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация	1	132	1	132	1	132

Табл. 37. Легла в лечебните заведения за болнична помощ по видове към 31.12.

Видове легла	2023 г.			2022 г.			2021 г.		
	Брой легла към 31.12.	Относит. дял	Осигур. на 10 000	Брой легла към 31.12.	Относит. дял	Осигур. на 10 000	Брой легла към 31.12.	Относит. дял	Осигур. на 10 000
Общо	**1541**		**76.20**	**1569**		**76.90**	**1576**		**69.22**
За реанимация и интензивно лечение	**52**	**3.37%**	**2.57**	**46**	**2.93%**	**2.25**	**46**	**2.92%**	**2.04**
За активно лечение	**911**	**59.12%**	**45.05**	**940**	**59.91%**	**46.07**	**984**	**62.44%**	**43.60**
В т.ч. Терапевтични	11	0.71%	0.54	29	1.85%	1.42	10	0.63%	0.44
Гастроентерологични	55	3.57%	2.72	44	2.80%	2.16	43	2.73%	1.89
Ендокринологични	20	1.30%	0.99	18	1.15%	0.88	20	1.27%	0.88
Кардиологични	109	7.07%	5.39	99	6.31%	4.85	90	5.71%	3.95
Ревматологични	6	0.39%	0.30	6	0.38%	0.29	4	0.25%	0.18
Пневмофтизиатрични	115	7.46%	5.69	117	7.46%	5.73	79	5.01%	3.47
Нефрологични	14	0.91%	0.69	21	1.34%	1.03	18	1.14%	0.79
Хематологични	6	0.39%	0.30	6	0.38%	0.29	6	0.38%	0.26
Педиатрични	78	5.06%	3.86	80	5.10%	3.92	61	3.87%	2.68
Неонатологични	28	1.82%	1.38	28	1.78%	1.37	28	1.78%	1.23
Хирургични	85	5.52%	4.20	108	6.88%	5.29	80	5.08%	3.51
Съдова хирургия	12	0.78%	0.59	12	0.76%	0.59	12	0.76%	0.53
Гръдна хирургия	14	0.91%	0.69	14	0.89%	0.69		0.00%	0
Ортопедотравматологични	24	1.56%	1.19	22	1.40%	1.08	20	1.27%	0.88
Урологични	14	0.91%	0.69	14	0.89%	0.69	6	0.38%	0.26
Неврохирургични	15	0.97%	0.74	15	0.96%	0.74	10	0.63%	0.44
Гинекологични	35	2.27%	1.73	35	2.23%	1.72	11	0.70%	0.48
Родилни	22	1.43%	1.09	22	1.40%	1.08	22	1.40%	0.97
Патологична бременност	13	0.84%	0.64	13	0.83%	0.64	13	0.82%	0.57
Инфекциозни	25	1.62%	1.24	25	1.59%	1.23	84	5.33%	3.69
от тях за лечение на COVID-19 инф.							*67*	*4.25%*	*2.94*
Офталмологични	15	0.97%	0.74	15	0.96%	0.74	15	0.95%	0.66
Оториноларингологични	8	0.52%	0.40	8	0.51%	0.39	8	0.51%	0.35
Дермато-венерологичи	10	0.65%	0.49	10	0.64%	0.49	10	0.63%	0.44
Неврологични	91	5.91%	4.50	93	5.93%	4.56	73	4.63%	3.21
Лъчелечение	34	2.21%	1.68	34	2.17%	1.67	34	2.16%	1.49
онкологични	52	3.37%	2.57	52	3.31%	2.55	52	3.30%	2.28
За рехабилитация и продължително лечение	**378**	**24.53%**	**18.69**	**383**	**24.41%**	**18.77**	**346**	**21.95%**	**15.33**
В т.ч. Рехабилитационни	322	20.90%	15.92	322	20.52%	15.78	322	20.43%	14.27
За продълж.лечение	48	3.11%	2.37	53	3.38%	2.60	16	1.02%	0.71
Палиативни	8	0.52%	0.40	8	0.51%	0.39	8	0.51%	0.35
Психиатрични	**200**	**12.98%**	**9.89**	**200**	**12.75%**	**9.80**	**200**	**12.69%**	**8.86**
В т.ч. за активно лечение	160	10.38%	7.91	160	10.20%	7.84	160	10.15%	7.09
за продълж.лечение	40	2.60%	1.98	40	2.55%	1.96	40	2.54%	1.77

Табл. 38. Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения през 2023 г.

Видове заведения	2023 г.									
	Легла (средно-годишен брой)	Постъпи-ли болни	Изпи-сани болни	Умрели	Преми-нали болни	Проведе-ни леглодни	Използ-ваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 лекуван болен	Лета-литет (%)
Общо	**1543**	**50890**	**50205**	**713**	**51369**	**302067**	**195.8**	**33.3**	**5.9**	**1.4**
Многопрофилни болници	**736**	**30851**	**30174**	**657**	**31111**	**139270**	**189.2**	**42.3**	**4.5**	**2.1**
МОБАЛ – В. Търново	350	16907	16470	429	17040	76429	218.4	48.7	4.5	2.5
МБАЛ – Г. Оряховица	204	7283	7178	103	7329	31358	153.7	35.9	4.3	1.4
МБАЛ – Павликени	95	3274	3236	37	3310	13972	147.1	34.8	4.2	1.1
МБАЛ Свищов	87	3387	3290	88	3432	17511	201.3	39.5	5.1	2.6
Специализирани болници	**285**	**5073**	**5104**	**6**	**5191**	**67706**	**237.6**	**18.2**	**13.0**	**0.1**
ДПБ – Церова кория	120	365	394	1	467	32936	274.5	3.9	70.5	0.3
СБРНК – Овча могила	102	3217	3217		3217	22040	216.1	31.5	6.9	0.0
СБАЛПФЗ – В. Търново	63	1491	1493	5	1507	12730	202.1	23.9	8.5	0.3
Диспансери - бивши	**276**	**6516**	**6499**	**26**	**6609**	**45962**	**166.5**	**24.0**	**7.0**	**0.4**
КОЦ – В.Търново	186	4674	4648	25	4696	14959	80.4	25.3	3.2	0.5
ЦПЗ – В. Търново	80	1081	1090	1	1152	27578	344.7	14.4	23.9	0.1
ЦКВЗ – В. Търново	10	761	761		761	3425	342.5	76.1	4.5	0.0
Публични заведения-общо	**1297**	**42440**	**41777**	**689**	**42911**	**252938**	**195.0**	**33.1**	**5.9**	**1.6**
Частни лечебни заведения	**246**	**8450**	**8428**	**24**	**8458**	**49129**	**199.7**	**34.4**	**5.8**	**0.3**
СБАЛ по кардиология В. Търново	54	3166	3144	24	3174	10306	190.9	58.8	3.3	0.8
СБРФРМ ДИМИНА с. Вонеща вода	60	2381	2381		2381	18178	303.0	39.7	7.6	0.0
СБПЛР Минерални бани Полски Тръмбеш	132	2903	2903		2903	20645	156.4	22.0	7.1	0.0

Общата дейност на лечебните заведения за болнична помощ е отразена в таблица 38. Тя се осъществява основно от многопрофилните болници за активно лечение (за 2023 г. – 60.5% от преминалите болни, 46.1% от проведените леглодни; за 2022 г. – 60.9% от преминалите болни, 46.6% от проведените леглодни; за 2021 г. – 62.8% от преминалите болни, 50,3% от проведените леглодни; за 2020 г. – 66.1% от преминалите болни, 52,6% от проведените леглодни; за 2019 г. – 65.6% от преминалите болни, 52,9% от проведените леглодни). На второ място са бившите диспансери, на които се падат съответно 12,9% от преминалите болни и 15,2% от проведените леглодни (през 2022 г. - 13,7% от преминалите болни и 15,7% от проведените леглодни, през 2021 г. – 14,4% от преминалите болни и 16,1% от проведените леглодни, през 2020 г. – 14,4% от преминалите болни и 17,2% от проведените леглодни, през 2019 г. – 12% от преминалите болни и 14,3% от проведените леглодни). Специализираните болници (СБАЛПФЗ и СБАЛК) са обслужили 9,1% от болните и са реализирали 7,6% от леглодните. През трите болници за рехабилитация (в Полски Тръмбеш, Овча могила и Вонеща вода) са преминали **16,5**% от пациентите с 20,1% от всички проведени леглодни (през 2022 г. – 16,4% от пациентите и 18,9% от проведените леглодни, през 2021 г. – 15,1% от пациентите и 16,5% от проведените леглодни, през 2020 г. – 12,0% от пациентите с 14,0% от проведените леглодни, през 2019 г. – 14,6% от пациентите с 17,7% от проведените леглодни).

Процентът на лекуваните в частни лечебни заведения е **16,5%** от всички преминали болни в областта и 16,3% от проведените леглодни (през 2022 г. – 15% от всички преминали болни в областта и 14,4% от проведените леглодни, през 2021 г. – 13,6% от всички преминали болни в областта и 12,8% от проведените леглодни, през 2020 г. – 10,8% от всички преминали

болни в областта и 10.4% от проведените леглодни, през 2019 г. – 11,5% от всички преминали болни в областта и 12% от проведените леглодни).

Табл. 39. Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения през 2022 г.

Видове заведения	2022 г.									
	Легла (средно-годишен брой)	Постъпи-ли болни	Изпи-сани болни	Умрели	Преми-нали болни	Проведе-ни леглодни	Използ-ваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 лекуван болен	Лета-литет (%)
Общо	**1573**	**47067**	**46038**	**1068**	**47585**	**297474**	**189.11**	**30.25**	**6.25**	**2.27**
Многопрофилни болници	**766**	**28659**	**27703**	**1003**	**28966**	**138478**	**180.78**	**37.81**	**4.78**	**3.49**
МОБАЛ – В. Търново	370	15357	14786	603	15522	72658	196.37	41.95	4.68	3.92
МБАЛ – Г. Оряховица	212	7062	6887	190	7123	33731	159.11	33.6	4.74	2.68
МБАЛ – Павликени	95	3125	3041	100	3177	14487	152.49	33.44	4.56	3.18
МБАЛ Свищов	89	3115	2989	110	3144	17602	197.78	35.33	5.6	3.55
Специализирани болници	**285**	**4833**	**4813**	**14**	**4945**	**69527**	**243.95**	**17.35**	**14.06**	**0.29**
ДПБ – Церова кория	120	488	475	3	580	35768	298.07	4.83	61.67	0.63
СБРНК – Овча могила	102	3203	3203		3203	21994	215.63	31.4	6.87	0
СБАЛПФЗ – В. Търново	63	1142	1135	11	1162	11765	186.75	18.44	10.12	0.96
Диспансери - бивши	**276**	**6454**	**6424**	**22**	**6539**	**46714**	**169.25**	**23.69**	**7.14**	**0.34**
КОЦ – В.Търново	186	4647	4620	20	4662	15246	81.97	25.06	3.27	0.43
ЦПЗ – В. Търново	80	1087	1084	2	1157	28032	350.4	14.46	24.23	0.18
ЦКВЗ – В. Търново	10	720	720	0	720	3436	343.6	72	4.77	0
Публични заведения-общо	**1327**	**39946**	**38940**	**1039**	**40450**	**254719**	**191.95**	**30.48**	**6.3**	**2.6**
Частни лечебни заведения	**246**	**7121**	**7098**	**29**	**7135**	**42755**	**173.8**	**29**	**5.99**	**0.41**
СБАЛ по кардиология В. Търново	54	2500	2477	29	2514	8562	158.56	46.56	3.41	1.16
СБРФРМ ДИМИНА с. Вонеща вода	60	2258	2258	0	2258	17242	287.37	37.63	7.64	0
СБПЛР Минерални бани Полски Тръмбеш	132	2363	2363	0	2363	16951	128.42	17.9	7.17	0

Табл. 40. Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения през 2021 г.

Видове заведения	2021 г.									
	Легла (средно-годишен брой)	Постъпи-ли болни	Изпи-сани болни	Умрели	Преми-нали болни	Проведе-ни леглодни	Използ-ваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 лекуван болен	Лета-литет (%)
Общо	**1577**	**44491**	**42788**	**1635**	**44941**	**292951**	**185.76**	**28.5**	**6.52**	**3.68**
Многопрофилни болници	**770**	**27977**	**26355**	**1548**	**28210**	**147441**	**191.48**	**36.64**	**5.23**	**5.55**
МОБАЛ – В. Търново	370	15092	14219	852	15236	77465	209.36	41.18	5.08	5.65
МБАЛ – Г. Оряховица	216	6939	6466	453	6980	36578	169.34	32.31	5.24	6.55
МБАЛ – Павликени	95	3276	3151	110	3313	16919	178.09	34.87	5.11	3.37
МБАЛ Свищов	89	2670	2519	133	2681	16479	185.16	30.12	6.15	5.02
Специализирани болници	**285**	**4094**	**4069**	**15**	**4196**	**60821**	**213.41**	**14.72**	**14.49**	**0.37**
ДПБ – Церова кория	120	381	367	4	463	33248	277.07	3.86	71.81	1.08
СБРНК – Овча могила	102	2755	2755	0	2755	19000	186.27	27.01	6.9	0
СБАЛПФЗ – В. Търново	63	958	947	11	978	8573	136.08	15.52	8.77	1.15
Диспансери - бивши	**276**	**6360**	**6340**	**34**	**6459**	**47025**	**170.38**	**23.4**	**7.28**	**0.53**
КОЦ – В.Търново	186	4620	4597	34	4646	16162	86.89	24.98	3.48	0.73
ЦПЗ – В. Търново	80	1071	1074	0	1144	27488	343.6	14.3	24.03	0
ЦКВЗ – В. Търново	10	669	669	0	669	3375	337.5	66.9	5.04	0
Публични заведения-общо	**1331**	**38431**	**36764**	**1597**	**38865**	**255287**	**191.8**	**29.2**	**6.57**	**4.16**
Частни лечебни заведения	**246**	**6060**	**6024**	**38**	**6076**	**37664**	**153.11**	**24.7**	**6.2**	**0.63**
СБАЛ по кардиология В. Търново	54	2107	2071	38	2123	8319	154.06	39.31	3.92	1.8
СБРФРМ ДИМИНА с. Вонеща вода	60	2032	2032	0	2032	15138	252.3	33.87	7.45	0
СБПЛР Минерални бани Полски Тръмбеш	132	1921	1921	0	1921	14207	107.63	14.55	7.4	0

4.4. Спешна медицинска помощ

Системата на спешна медицинска помощ в областта обхваща:

- **ЦСМП** Велико Търново с разкрити 7 филиала: Горна Оряховица, Свищов, Елена, Павликени, П. Тръмбеш, Стражица и РКЦ във Велико Търново. Общият персонал на ЦСМП е 243 души, от които 35 лекари са на основен трудов договор, 4 – на втори трудов договор, 92 медицински специалисти по здравни грижи на основен трудов договор и 9 – на втори трудов договор. Само филиалите във Велико Търново и Горна Оряховица са с реанимационен екип, а транспортният екип е само един – към филиала във Велико Търново.
- **Спешно отделение**, включено в структурата на МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов" АД, гр. Велико Търново. Персоналът на Спешно отделение е общо 43 човека, от които 2 лекари на основен трудов договор и 12 – на втори трудов договор, 12 души медицински специалисти по здравни грижи на основен трудов договор и 12 – на втори трудов договор.
- Спешната помощ в областта разполага с **24 санитарни моторни превозни средства** в движение (22 линейки, от които 11 реанимобила и 2 леки коли).

Табл. 41. Дейност на ЦСМП – В. Търново

Показател	Бр. 2023 г.	Бр. 2022 г.	Бр. 2021 г.
Амбулаторни прегледи	16182	25662	27316
Изпълнени повиквания - общо,	21870	19304	21962
от тях – за спешна медицинска помощ	21554	18425	20992
- за неотложна медицинска помощ	0	288	272
- за санитарен транспорт	316	591	698
Обслужени пациенти при повиквания	21206	18385	20963
от тях – брой деца 0-17 г.	838	1505	423
- насочени за хоспитализация	7118	4246	4569
Обслужени пациенти при амбулаторни прегледи	16182	25662	27316
от тях – брой деца 0-17 г.	2093	3464	3539
- насочени за хоспитализация	3995	3413	3408
Персонал – общ брой,	228	231	231
от тях – лекари	35	37	41
- фелдшери	66	68	76
- медицински сестри	22	21	17
- акушерки	3	3	3
Транспортни средства -	24	23	23

През 2023 г. броят на изпълнените повиквания е 21 870 (при 19 304 за 2022 г., 21 962 за 2021 г., 20 558 за 2020 г.), от тях за: спешна помощ – 98.56% (95.45% през 2022 г., 95.58% през 2021 г., 95.02% през 2020 г., 95.49% през 2019 г.); неотложна помощ – 0% (1.49% през 2022 г., 1.24% през 2021 г., 1.75% през 2020 г., 1.27% през 2019 г.) и за санитарен транспорт – 1.44% (3.06% през 2022 г., 3.18% през 2021 г., 3.23% през 2020 г., 3.23% през 2019 г.).

Дейност на спешните отделения към болнични заведения

Амбулаторните прегледи за 2023 г. са 27 866 (при 26 191 през 2022 г., 23 625 през 2021 г., 25 502 през 2020 г., 26 931 през 2019 г.), от тях на деца – 6 719. Насочени за хоспитализации са 10 751 лица (при 8 576 през 2022 г., 9 027 през 2021 г., 9 557 през 2020 г., 10 960 през 2019 г.)

4.5. Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Осигуреността с лекари – 34,8 на 10 000 д.н. и лекари по дентална медицина (10,9) в областта е ***по-ниска от средната за страната*** (46,4 на 10 000 д.н., а с лекари по дентална медицина – 11,8 на 10 000 д.н.) Осигуреността със специалисти по здравни грижи в областта (47,3) също е по-ниска от средната за страната (69,1 на 10 000 д.н.).

Табл. 38. Медицински персонал в лечебните заведения в Област Велико Търново към 31.12.

	2023 г.	2022 г.	2021 г.	2020 г.	2019 г.	2018 г.	2017 г.
	брой						
Лекари	**704**	**699**	**709**	**716**	**704**	**680**	**680**
Лекари по дентална медицина	221	228	233	232	229	233	224
Фармацевти*	6	6	7	7	7	6	6
Специалисти по здравни грижи	957	1070	1087	1134	1155	1078	1176
в т.ч. :							
фелдшери	83	103	106	114	109	97	107
акушерки	43	43	44	43	46	45	41
медицински сестри	585	671	689	739	756	746	794
Лаборанти (клинични и рентгенови)	154	147	142	135	147	142	149
помощник-фармацевти	4	3	4	3	3	3	3
Друг персонал	1029	1040	1005	957	919	882	869

* работещи само в лечебните заведения (броя на работещите в областта фармацевти по данни на Регионалната колегия на Съюза на фармацевтите е 166)

В лечебните заведения за болнична помощ има 473 щатни лекарски длъжности, от които заети, включително по съвместителство са 376.25 от 406 физически лица. На основен трудов договор в тях работят 355 лекари, т.е. заетите на основен трудов договор длъжности са 75.1% (за 2022 г. – 391 физически лица, от тях 353 на основен трудов договор; 2021 г. – 399 физически лица, 367 на основен трудов договор). Аналогично е положението и при медицинските специалисти по здравни грижи: при 855,25 щатни длъжности, заетите са 667.25 от 713 физически лица, като 618 са на основен трудов договор – 72,3% (за 2022 г. - 712 физически лица, от тях 645 - на основен трудов договор, за 2021 г. – 708 физически лица, от тях 653 – на основен трудов договор, за 2020 г. – 734 физически лица, от тях 674 – на основен трудов договор).

В извънболничната помощ работят общо 671 лекари, но само 293 от тях (т.е. 44%) са само в извънболничната помощ, като 146 са в първичната и 147 – в специализираната извънболнична помощ. По-голямата част от заетите в извънболничната помощ са работещи и в болничната помощ. Работещите в извънболничната медицинска помощ специалисти по здравни грижи са 391, като 339 са на основен трудов договор, а останалите работят и в други лечебни заведения.

Разпределението по възраст на работещите в областта лекари е следното: под 35 г. – 61 лекари в болничната помощ (17.2% - основно специализанти) и 7 в извънболничната (2%); над 65 г. – 97 лекари в болничната помощ (27.3%) и 74 в извънболничната (25%). Най-голям е процентът във възрастовата група 55 – 64 години – 126 лекари в болничната помощ, или 35,5%

и 172 лекари в извънболничната (58,7%). При медицинските специалисти по здравни грижи в болничната помощ разпределението по възраст е: до 35 години – 41 (6.6%), над 65 години – 133 човека (21,5%). В извънболничната помощ: до 35 години – 18 души (5,3%), над 65 години – 62 (18,3%).

Табл. 39. Лекари по специалности в лечебните заведения – общо

Видове специалности	2023 г.		2022 г.		2021 г.	
	брой	на 10000 от населението	брой	на 10000 от населението	брой	на 10000 от населението
Лекари - всичко	**704**	**34.8**	**699**	**34.1**	**709**	**31.1**
в т.ч. интернисти	20	1.0	22	1.1	19	0.8
гастроентеролози	13	0.6	12	0.6	11	0.5
ендокринолози	17	0.8	15	0.7	16	0.7
кардиолози	44	2.2	40	1.9	42	1.8
ревматолози	1	0.0	3	0.1	3	0.1
пневмофтизиатри	15	0.7	15	0.7	13	0.6
нефролози	9	0.4	10	0.5	12	0.5
хематолози	2	0.1	2	0.1	2	0.1
алерголози	2	0.1	2	0.1	2	0.1
Хирурзи	24	1.2	26	1.3	31	1.4
акушер-гинеколози	28	1.4	31	1.5	36	1.6
Педиатри	42	2.1	37	1.8	34	1.5
офталмолози	22	1.1	22	1.1	22	1.0
оториноларинголози	11	0.5	11	0.5	11	0.5
Невролози	25	1.2	29	1.4	26	1.1
Психиатри	20	1.0	21	1.0	22	1.0
дерматовенеролози	10	0.5	10	0.5	10	0.4
рентгенолози	20	1.0	19	0.9	19	0.8
физиотерапевти	22	1.1	19	0.9	18	0.8
лабораторни лекари	15	0.7	17	0.8	16	0.7
…						

SWOT анализ на състоянието на системата на здравеопазване в област Велико Търново

Въз основа на направената оценка на материалните, кадровите и финансовите ресурси в здравната система на област Велико Търново, както и на тенденциите в досегашното им развитие може да се определят:

Силни страни	**Слаби страни**
• Висококвалифициран медицински персонал с богат професионален опит. 90% от работещите в лечебните заведения за болнична помощ лекари са с призната специалност, като някои от тях и с по две и повече специалности. Общият процент на работещите в областта лекари с призната специалност е около 80%.	• Съсредоточаване на повече от 80% от лечебните заведения за специализирана помощ в трите най-големи общини на област Велико Търново (Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов).
• Наличие на достатъчни по брой и вид лечебни заведения.	• Преобладаване на индивидуални практики като форма на първична медицински помощ.
• Наличие на високотехнологични диагностични и терапевтични методи и апаратура в лечебните заведения.	• Недостиг на лекари от различни специалности, както и на специалисти по здравни грижи – медицински сестри, акушерки, лаборанти и др., главната причина за което е предпочитанието за устройване на работа в чужбина поради значителната разлика в заплащането.
• Модернизация на лечебните заведения за болнична помощ.	• Недостатъчна осигуреност с финансови средства.
• Прилагане на медицинските стандарти – база за гарантиране на качеството на медицинското обслужване.	• Недостатъчен и амортизиран специализиран транспорт.
• Осигурени възможности за консултации на пациентите от областта във всички медицински профили.	• Фрагментирано и вътрешно противоречиво здравно законодателство, върху което е изградена досегашната промяна (много здравни закони са без здрава логична връзка помежду им).
• Наличие на предпоставки за своевременност, достатъчност и добро качество на медицинските услуги.	• Нерационално и безконтролно внедряване на пазарни механизми в здравеопазването чрез механично прилагане на външен за специфичната медицинска дейност нормативен акт (Търговския закон).

• Наличие на предпоставки за развитие на системата за спешна медицинска помощ.	• Слаба взаимовръзка и координация между първичната медицинска помощ (личните лекари), специализираната извънболнична помощ, болничната помощ и спешната помощ.
• Благоприятно географско разположение в централна Северна България.	• Недостатъчно междусекторно сътрудничество.
• Действащи нормативно регламентирани правила за оказване на неотложна медицинска помощ на пациентите на общопрактикуващите лекари в извънработното им време.	• Неефективна дейност и роля на някои от съсловните организации за етичното регулиране на медицинския труд, както и за неговата организация и оценка на качеството му.
• Подобрение в гарантирането на здравно осигурените лица на реален 24 часов достъп до лекарска помощ или медицински специалисти.	
• Реализиране на профилактични и скринингови програми с цел подобряване на ранното откриване на заболяванията.	
• Планиране, организиране и провеждане на дейности по профилактика на болестите и промоция на здравето, с ангажиране на държавния и обществен сектор.	
Възможности	**Заплахи**
• Повишаване информираността на ползващите здравни услуги.	• Тенденция за застаряване на населението, по-силно изразена в областта, отколкото в страната и намаляване на броя на населението.
• Планиране и осигуряване на медицински специалисти по вид дейности в дългосрочен период, съобразно потребностите на населението от определена здравна помощ.	• Висока обща смъртност на населението. Повишаваща се заболяемост в областта от хроничните незаразни заболявания, множественост на заболяванията при едно лице, хронифициране на заболяванията, което често води и до състояния на трайна неработоспособност и необратими увреждания.
• Разширяване възможностите за достъп на населението от малките населени места и неблагоприятните райони до специализирана медицинска помощ.	• Висока средна възраст на лекарите. Само 10% от тях са на възраст до 45 години.

• Използване благоприятните географски климатични условия за развитие на балнеологията и лечебния туризъм.	• Нарастващи нива на рисковете, свързани с околната среда и поведенческите фактори.
• Използване фондовете на ЕС за подобряване качеството на медицинското обслужване.	• Увеличаващ се брой на рисковите и уязвими групи от населението и на маргинализация на част от тези групи, свързана с ниво на образованост, доходи и т.н.
• Развитие на дейностите, свързани с долекуване, продължително лечение и рехабилитация.	• Недостатъчен брой ОПЛ и нисък брой специалисти по здравни грижи, голяма част от които са на възраст над 45 години.
• Развитие на дейностите, свързани с профилактика и промоция на здравето.	• Неадекватно заплащане на медицинския труд, демотивиращо специалистите по здравни грижи.
• Разширяване възможностите на здравната система за реагиране при кризисни ситуации, епидемии и пандемии.	• Висок процент на лицата, които са с прекъснати здравноосигурителни права.
• Развитие на електронното здравеопазване и изграждане на интегрирана информационна система, електронно пациентско досие, електронна здравна карта, електронни регистри и др.	• Нараснала здравна несигурност на обществото, вследствие нарушен интегритет и дестабилизиране на здравеопазването като цялостна система.
• Положително отношение на органите на Министерство на здравеопазването, областната и общинските управи към проблемите на здравеопазването.	• Нереалистично заложени максималистични очаквания от здравната реформа, пораждащи, наред с обективните слабости и нарастваща обществена неудовлетвореност от здравеопазването.
• Регламентиране на критериите за качество на медицинската дейност.	• Опасност от евентуално възникване на епидемии и пандемии.
• Подобряване използването на финансовите ресурси.	